

บทที่ 3

การศึกษาภาพสะท้อนและนัยความหมายทางการเมือง

จากหัตถ์นิยายชุดพล นิกร กิมหงวน

นวนิยายเป็นรูปแบบใหม่ในงานประพันธ์ของไทย โดยริเริ่มมาจากการแปลนวนิยายของต่างประเทศ ซึ่งบรรดานักเรียนนอกในยุคต้นๆ ได้จัดทำขึ้น ต่อมาการแปลนวนิยายต่างประเทศก็พัฒนามาเป็นการประพันธ์นิยายขึ้นเอง จากนั้นนวนิยายก็เริ่มแพร่หลายเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไป

วรรณกรรมเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนภาพของสังคมในแต่ละยุค และนวนิยายก็เป็นรูปแบบงานประพันธ์ที่ถ่ายทอดวิถีชีวิต และบริบทของสังคมในขณะนั้นได้ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุด

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 การเมืองไทยก็พลิกโฉมหน้าเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการต่างๆ มากมาย อันเป็นผลให้สภาพสังคม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ทัศนคติ และค่านิยมของประชาชนไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากตามไปด้วย ในปี 2482 ป.อินทรมหาศิริ ได้เริ่มประพันธ์ หัตถ์นิยายชุด พล นิกร กิมหงวนออกมาเป็นครั้งแรกในตอนอายุผู้หญิงและได้รับการต้อนรับจากแฟนนักอ่านเป็นอย่างมาก นับแต่นั้นเป็นต้นมา พล นิกร กิมหงวน ก็ถูกประพันธ์ออกมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปี 2511 ซึ่งเป็นปีที่ผู้ประพันธ์ได้ถึงแก่กรรม ตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ พล นิกร กิมหงวน ออกสู่สายตาผู้อ่าน นอกจากจะได้สร้างความบันเทิงให้แก่ผู้คนในสังคมแล้ว ในอีกทางหนึ่งยังเป็นการบันทึกวิถีชีวิต และบริบทต่างๆ ของสังคมในขณะนั้นๆ ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ด้วย

ดร. วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ได้กล่าวถึง ป. อินทรมหาศิริ กับหัตถ์นิยายชุด พล นิกร กิมหงวน ไว้ว่า “วรรณกรรมชุดสามเกลอที่ออกสู่สายตาของนักอ่านต่อเนื่องกันมาถึง 30 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาในโลกและสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน วิวัฒนาการทางสังคมที่นำต้นตอและเติมไปด้วยสิ่งที่น่าสนใจสำหรับคนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าในรายละเอียดเหล่านี้ได้รับการบันทึกเอาไว้อย่างละเอียดและมีชีวิตชีวาในวรรณกรรมชุด พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรมหาศิริ หัตถ์นิยายชุดสามเกลอ ลำดับภาพเหตุการณ์และบรรยากาศในสังคมไทยตลอดเวลา 30 ปี เกือบจะกล่าวได้ว่าต่อเนื่องกันแทบจะทุกวัน ทุกสัปดาห์ ทุกเดือน และทุกปีตั้งแต่ พ.ศ. 2482 ซึ่ง พล นิกร กิมหงวน ได้ถือกำเนิดขึ้นมาบนบรรณพิภพ ตราบจนกระทั่งปลายปี 2511 เมื่อผู้ประพันธ์หมดลมหายใจ บางครั้ง ป. อินทรมหาศิริ จะใช้เวลาที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อประพันธ์หัตถ์นิยายชุดสามเกลอ โดยสร้างเค้าโครงเรื่องจากประสบการณ์ เหตุการณ์ และจินตนาการร่วมสมัย ราวกับเป็นการบันทึกเหตุการณ์ประจำวันของสังคม ตัวละครในหัตถ์นิยายชุดนี้ คือ บุ ค ค ล ที่ อ ยู่ ใน เหตุการณ์และบรรยากาศจริง ทั้งในพฤติกรรมที่แสดงออก และในความรู้สึกนึกคิด คนไทยในช่วงเวลานั้นๆ

ทำอะไร และคิดอย่างไร คณะพรรคสี่สหายก็ทำอย่างนั้น และคิดอย่างนั้น รวมทั้งการแต่งกายและสิ่งของ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันก็เป็นอย่างที่ปรากฏอยู่ในช่วงเวลานั้น¹

ในหนังสืออนุสรณ์ ป. อินทรปาลิต (ที่ระลึกในงานประชุมเพลิงศพ นายปรีชา อินทรปาลิต) เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2512 ดร.วิจิตวงศ์ ณ บ่อมเพชร ได้เขียนคำไว้อาลัยภายใต้ชื่อ ป. อินทรปาลิต กับวิวัฒนาการแห่งสังคมไทยมีความตอนหนึ่งว่า “งานชิ้นนี้เป็นการบินที่วิวัฒนาการแห่งสังคมไทย โดย ป. อินทรปาลิต ได้ใช้นิยายสามเกลอของเขาพิจารณาสังคมไทยทุกมุมทุกด้านเป็นระยะเวลา ยาวนานถึง 30 ปี สังคมไทยวิวัฒนาการไปอย่างไร ป.อินทรปาลิต ได้บันทึกเอาไว้โดยละเอียดทั้งสิ้น ในแง่นี้ ผมคิดว่า ป. อินทรปาลิต ได้ทำหน้าที่ของเขาโดยสมบูรณ์แล้ว และด้วยเหตุนี้เองที่ผมไม่เคยเบื่อที่จะอ่าน พล นิกร กิมหงวน เมื่อใดก็ตามที่ต้องการทบทวนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเก่าๆ ซึ่งไม่มีวันที่ย้อนกลับ มาอีกแล้ว” ถึงแม้ว่าจะมีนักอ่านสามเกลอจำนวนไม่น้อยที่รวบรวมหัตถ์นิยายชุด พล นิกร กิมหงวน เอาไว้เป็น จำนวนมาก เพราะเป็นหนังสือประเภทที่เมื่ออ่านแล้วก็ต้องเก็บเอาไว้อ่านอีก แต่ก็คงไม่มีผู้ใดที่เก็บรักษาเอาไว้ ได้ทุกเรื่อง ทั้งนี้เพราะ ป.อินทรปาลิต ได้ประพันธ์เอาไว้มากมายเหลือเกิน²

ด้วยหัตถ์นิยายชุด พล นิกร กิมหงวน อยู่คู่กับสังคมไทยมานานถึง 30 ปี จึงเป็นวรรณกรรมชิ้น สำคัญที่บันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยไว้ตลอดระยะเวลาดังกล่าว อันเป็นระยะที่การ เมืองไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อการเมืองไทยในช่วงเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนซึ่งเป็น นักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชาการเมืองการปกครอง จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษหัตถ์นิยายชุด พล นิกร กิมหงวน เพื่อมองภาพสะท้อนและนัยความหมายทางการเมืองในช่วงเวลาที่หัตถ์นิยายชุดนี้มีการประพันธ์ ออกมา และยังเป็นการศึกษาขอบเขตในการศึกษาหาความรู้ของสาขาวิชารัฐศาสตร์อีกด้วย

การศึกษาภาพสะท้อนและนัยความหมายทางการเมือง จากหัตถ์นิยายชุด พล นิกร กิมหงวน ผู้เขียนทำการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 4 ยุค ตามสภาพการณ์ของการเมืองการปกครองไทย ดังนี้

1. **ยุคประชาธิปไตย** เป็นยุคที่การเมืองไทยดำเนินอยู่ในครรลองของเบื้องแรกประชาธิปไตย ที่ คณะราษฎรได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาตั้งแต่ปี 2475 ประชาชนทั่วไปเริ่มยอมรับและมีความเข้าใจ ในระบอบการปกครองใหม่ของประเทศ ระบอบประชาธิปไตยและการเมืองในประเทศเริ่มเข้ารูปร่างเป็น ช่วงสั้นๆ ก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ภาวะสงคราม ยุคนี้เป็นช่วงสั้นๆ ตั้งแต่ปี 2482-2483 อยู่ในระยะแรกๆ ของรัฐบาลหลวงพิบูลสงคราม

¹ วิจิตวงศ์ ณ บ่อมเพชร, ราชบัณฑิต, วิวัฒนาการสังคมไทยกับหัตถ์นิยายชุด พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว-สร้อยทอง, 2544), น. 30-31.

² เรื่องเดียวกัน.

2. **ยุคชาตินิยมและรัฐนิยม สงครามและสันติภาพ เผด็จการและเสรีนิยม** เป็นช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้รับแรงค้ำในเรื่องชาตินิยมและมีการประกาศใช้รัฐนิยมมากมายหลายฉบับ จากนั้นประเทศไทยก็เข้าสู่ภาวะสงคราม นับจากสงครามอินโดจีนซึ่งเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2483 จนถึงต้นปี 2484 และกลับมาสู่ความสงบสุขและสันติภาพช่วงสั้นๆ ก่อนเข้าสู่สงครามมหาเอเชียบูรพาในเดือนสิงหาคม 2484 จนถึงการฉลองสันติภาพในวันที่ 16 สิงหาคม 2488 ในยุคนั้นการเมืองไทยอยู่ภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และรัฐบาลพลเรือนหลายๆ คณะในระยะเวลาสั้นๆ ยุคนี้มีระยะเวลาประมาณ 7 ปี คือ ตั้งแต่ปลายปี 2483 ถึงปี 2490 การเมืองไทยจะมีลักษณะที่เรียกว่าเผด็จการโดยผู้นำ ซึ่งก็คือจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยจะเห็นได้จากคำขวัญต่างๆ ที่ออกมาในยุคนี้จะเป็นคำขวัญให้เคารพและเชื่อฟังผู้นำ เช่น เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย ว้อะไรว่าตามกันชาติไทยเราจึงจะเจริญ ซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้สามารถจะว้อะไรได้ตามคำขวัญนี้คือท่านผู้นำ นอกจากนี้ ยุคนี้ยังอาจถูกเรียกว่ายุคสร้างชาติและปฏิวัติวัฒนธรรมได้อีกด้วย ตอนปลายของยุคนี้ หลวงพิบูลสงครามได้พ้นจากอำนาจ และรัฐบาลพลเรือนหลายคณะได้ผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาคุมบังเหียนประเทศ เป็นช่วงที่การเมืองอยู่ในภาวะของการช่วงชิงอำนาจระหว่างกลุ่มเสรีนิยมด้วยกันเอง ทหารและกองทัพอยู่ในภาวะถดถอยไม่ได้รับการยอมรับจนนำไปสู่การรัฐประหารในปี 2490 ซึ่งมีผลให้ทหารและกองทัพเข้าสู่อำนาจทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง

3. **ยุคเผด็จการ ความหวาดระแวงและภัยทางการเมือง** เป็นการกลับสู่อำนาจเป็นครั้งที่สองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยความช่วยเหลือจากคณะรัฐประหารปี 2490 และได้นำประเทศเข้าสู่ระบอบเผด็จการอีกครั้งหนึ่ง การเมืองไทยในขณะนั้นเป็นยุคแห่งความขัดแย้ง ความหวาดระแวง ความแตกแยก และการใช้ความรุนแรงกำจัดฝ่ายตรงข้ามหรือคู่แข่งทางการเมืองจนเรียกได้ว่าเป็นยุคหมิพ้อีกยุคหนึ่ง ซึ่งสร้างความหวาดผวากับประชาชนยิ่งกว่ายุคสงครามที่เพิ่งผ่านพ้นไป ตำรวจได้รับการสนับสนุนจนสามารถขยายกำลังและอาวุธมีแสนยานุภาพไม่ต่างไปจากกองทัพ เป็นยุคที่การก่อรัฐประหารชุกชุม การเมืองขาดเสถียรภาพและความมั่นคง ครึ่งหลังของยุคนี้หลังจากที่ฝ่ายทหารมีชัยชนะต่อฝ่ายเสรีนิยมอย่างเด็ดขาด การเมืองกลายเป็นระบอบเผด็จการเต็มรูปแบบ แต่กลับมีเสถียรภาพและความมั่นคงดีขึ้น ต่อมา คณะรัฐประหารปี 2490 เริ่มเกิดความแตกแยก แก่งแย่งอำนาจและผลประโยชน์กัน การเมืองในช่วงนี้อาจเรียกได้ว่า “การปกครองอำนาจสามฐาน (Triumvirate Ruler)”³ กล่าวคือ เป็นช่วงที่ไม่มีผู้นำโดดเด่นเพียงคนเดียว แต่มีการถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างฝ่ายตำรวจและฝ่ายทหาร โดยมีจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นผู้อยู่ตรงกลาง โดยมีฐานอำนาจที่ได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศไทยในขณะนั้นมีลักษณะเป็นรัฐตำรวจหรืออาจเรียกได้ว่ายุคอัศวินผยอง ยุคนี้กินเวลาประมาณ 10

³ ลิขิต ธีรเวคิน, ศาสตราจารย์, *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), น. 143.

ปี คือ ตั้งแต่ปี 2491-2500 การแก่งแย่งอำนาจทางการเมืองในยุคนี้เป็นการแก่งแย่งระหว่างกลุ่มเสรีนิยมกับทหารในช่วงครึ่งแรกและระหว่างกลุ่มทหารด้วยกันเองในช่วงครึ่งหลัง

4 **ยุคเผด็จการทหารเต็มรูปแบบ** ทหารยึดอำนาจการเมืองอย่างเด็ดขาด การเมืองอยู่ภายใต้อำนาจของทหารทั้งสิ้น ยุคนี้กินเวลาตั้งแต่ปลายปี 2500-2511 ซึ่งเป็นปีที่ผู้ประพันธ์เสียชีวิต แต่ในยุคนี้ผู้เขียนไม่ได้ทำการศึกษามาถึง เนื่องจากขีดจำกัดและอุปสรรคหลายๆ ประการตามที่เคยได้กล่าวถึงมาแล้ว

ยุคที่หนึ่ง ยุคประชาธิปไตย

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ลักษณะสำคัญ ๆ ของเหตุการณ์ทางการเมืองโดยสังเขป คือ ระหว่างสองปีแรก หลัง พ.ศ. 2475 พวกเจ้าและกลุ่มอนุรักษนิยมยังเป็นพลังทางการเมืองที่เคลื่อนไหวอยู่ แต่อิทธิพลของกลุ่มดังกล่าวนี้เริ่มเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว หลังจากการปฏิวัติที่ล้มเหลวซึ่งนำโดยพระองค์เจ้าบรมเดช หลังจากนั้นก็เป็นกลุ่มเสรีนิยมนำโดยนายปรีดี พนมยงค์ ก็เป็นกำลังสำคัญทางการเมือง แต่อำนาจทางการเมืองของพวกนี้ก็ถูกทำลายโดยกลุ่มทหาร ซึ่งนำโดยพันเอกหลวงพิบูลสงคราม คู่แข่งคนสำคัญของนายปรีดี พนมยงค์ การที่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตกอยู่กับพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ซึ่งมีความสามารถในการไกล่เกลี่ยอ้อมซอมทำให้ทั้งสองฝ่ายถ่วงดุลกันอยู่ได้⁴

และแล้วเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2481 พระยาพหลฯ ก็ประกาศลาออกและไม่ยอมรับตำแหน่งอีกต่อไป แม้จะได้รับการขอร้องจากคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และบรรดาสมาชิกผู้แทนราษฎร โดยได้ให้เหตุผลว่าสุขภาพและสุขภาพไม่ดี เมื่อพระยาพหลฯ ปฏิเสธไม่ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างเด็ดขาดสภาผู้แทนราษฎรจึงมีการประชุมเพื่อสรรหานายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งที่ประชุมก็ได้มีมติให้พันเอกหลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป การขึ้นสู่ตำแหน่งสำคัญของหลวงพิบูลสงครามในครั้งนี้ เป็นการก้าวข้ามผู้นำคนสำคัญ ๆ ของคณะราษฎรหลายคนด้วยกันเป็นผลให้อุณหภูมิของการเมืองไทยต้องร้อนระอุ เกิดกระแสคัดค้านและต่อต้านหลวงพิบูลสงครามจากหลายฝ่าย และมีข่าวเกี่ยวกับการทำรัฐประหารยึดอำนาจ รวมทั้ง มีความพยายามที่จะลอบสังหารหลวงพิบูลสงครามถึง 2 ครั้ง รัฐบาลจึงใช้ข้อหากบฏเป็นใบเบิกทางของฝ่ายรัฐบาล ทำการกวาดล้างจับกุมคุมขังและลอบสังหารนักการเมืองและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มีความเห็นไม่ลงรอยกับฝ่ายรัฐบาลเป็นจำนวนมาก ผู้ถูกจับกุมในข้อหากบฏครั้งนี้มีจำนวนกว่า 50 คน มีทั้งทหาร ตำรวจ พลเรือนและนักการเมือง โดยหลวงอดุลยเดชจรัสอธิบดีกรมตำรวจ พร้อมด้วยนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่อีกหลายคน ได้ร่วมกันวางแผนลงมือกวาดล้างและจับกุมกบฏในครั้งนี้ และได้กระทำพร้อมกันทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

⁴ เรื่องเดียวกัน, น. 136

นอกจากที่กล่าวมาแล้วทางรัฐบาลยังได้ทำการจับกุมเชื้อพระวงศ์สำคัญอีกพระองค์หนึ่ง คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ในการกวาดล้างจับกุมครั้งใหญ่ที่มีผู้ถูกจับกุมได้ถึงแก่ชีวิต 3 ราย คือ หลวงราษฎรณกาจ เสียชีวิตจากการต่อสู้ขัดขืนการจับกุมของตำรวจ รายต่อมาคือ พ.ต.ต. หลวงวรรณสถิตย์ ยิงตนเองถึงแก่ความตาย และรายสุดท้ายคือ หลวงสงครามวิจารณ์ นายทหารนอกราชการ ซึ่งประกอบอาชีพอยู่ที่บริษัทหะลาการค้า (อ้างอิงจาก : วิเทศกรณีย์ (นามแฝง), “เหตุการณ์ทางการเมือง 43 ปี แห่งระบอบประชาธิปไตย”, นสพ. รวมข่าว, รวมการพิมพ์, กทม., 2518.) มีสาเหตุการเสียชีวิตที่น่าสนใจมาก กล่าวคือ ในการจับกุมหลวงสงครามฯ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการจับกุมได้นำตัวหลวงสงครามวิจารณ์ไปฝากขังไว้ที่สถานีตำรวจปัดตานี ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการเคลื่อนย้ายผู้ต้องหาไปยังสถานีโคกโพธิ์ เพื่อจะเปลี่ยนสถานที่ฝากขังไปที่สถานีตำรวจสงขลา แต่ในระหว่างที่เดินทางมาถึงหลักกิโลเมตรที่ 14 บนถนนสายปัดตานี-โคกโพธิ์ ได้มีโจรมลายุเข้าโจมตีตำรวจเพื่อแย่งชิงตัวหลวงสงครามวิจารณ์ และตัวหลวงสงครามฯ เองก็คือโอกาสขัดขืนเจ้าตำรวจเลยต้องอาวุธเสียชีวิต สาเหตุที่ผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจมากเนื่องมาจากเป็นสาเหตุการเสียชีวิตที่ไปพ้องกันกับการเสียชีวิตของ 4 ขุนพลแห่งอีสาน อดีตรัฐมนตรีในวันที่ 4 มีนาคม 2492 (ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในยุดที่ 3 ต่อไป) กล่าวคือหลวงสงครามฯ และ 4 รัฐมนตรีต่างเป็นนักโทษการเมืองที่ถูกจับกุมในการกวาดล้างของหลวงพิบูลสงครามเหมือนกัน ทั้ง 5 คน ถูกย้ายที่คุมขังกลางดึกเหมือนกัน และเสียชีวิตเนื่องจากมีกลุ่มโจรเข้าแย่งชิงตัวผู้ต้องหาและยิงต่อสู้กับตำรวจเหมือนกัน ผู้ต้องหาต่อสู้ขัดขืนเจ้าหน้าที่ตำรวจเหมือนกัน ผู้ต้องหาเสียชีวิตเหมือนกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีใครได้รับอันตรายและไม่สามารถจับคนร้ายได้เลยแม้แต่รายเดียว ทั้งสองกรณีได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างกันแต่บังเอิญไปพ้องกันได้เป็นอย่างดีประหลาดใจอย่างยิ่ง

ขณะที่หลวงพิบูลสงครามทำการกวาดล้างจับกุมศัตรูทางการเมืองด้วยข้อหา “กบฏ” อย่างต่อเนื่องอยู่นั้น รัฐบาลได้เสนอพ.ร.บ.จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นแล้วนำเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ส.ส.ฝ่ายค้านต่างโจมตีการตั้งศาลพิเศษขึ้น โดยให้เหตุผลว่าศาลพิเศษนั้นไม่ให้ความยุติธรรมเป็นการตัดเสรีภาพกันอย่างร้ายแรงที่สุด แต่เมื่อมีการลงมติสภาผู้แทนราษฎรก็รับหลักการแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ

อัยการศาลพิเศษได้ยื่นฟ้องผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็น “กบฏ” เป็นผู้ต้องหาและจำเลย การไต่สวนใช้เวลาเกือบ 1 ปี จนวันที่ 20 พฤศจิกายน 2482 จึงได้มีคำพิพากษาออกมาว่า พล.ท.พระยาเทพหัสดิน กรมขุนชัยนาทนเรนทร พ.อ.หลวงชำนาญยุทธศิลป์ มีคำพิพากษาให้ประหารชีวิต แต่เนื่องจากจำเลยกระทำความดีความชอบต่อบ้านเมืองมาก่อน ประกอบกับเมื่อได้ระลึกถึงเหตุผลต่างๆ ไปแล้วควรได้รับความปราณีลดโทษ จึงคงให้จำคุกจำเลยตลอดชีวิต นอกจากนี้ศาลยังได้มีคำสั่งประหารชีวิตจำเลยอีก 18 คน ได้แก่ นายลี บุญตา, พ.ท.พระสุวรรณชิต (วร กังสวร), ร.ท. ณ เณร ตาละลักษณ, นายดาบพวง พลนาวิ, ร.ท.เผ่าพงษ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, นายดาบผุดพันธ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, ร.ต.บุญมาก ฤทธิสิงห์, นายทง ช่างกล, พ.อ. หลวงมหิทธิโยธิ (สุ่ย ยุกตวิสาร), ร.อ.ขุนคลังพลพฤษณ (คลัง สุนทรางขุน), พ.ต.ต.ขุนนามนฤนาท (นามประดิษฐานนท์), พ.ต.หลวงไววิทยากร (เสงี่ยม ไววิทย์), พ.อ.พระสิทธิเรืองเดชพล (แสง พันธุ์ประพาศ),

จ.ส.ต. แม่น เลิศราวี, ร.อ.จรัส สุนทรภักดี, ร.ท. แสง วัณณะศิริ, ร.ท. สัย เกษจินดา, ร.ท. เสริม พุ่มทอง และสั่งลงโทษจำคุกตลอดชีวิตจำนวน 26 คน สำหรับนักโทษที่ถูกสั่งจำคุกได้ถูกส่งตัวไปคุมขังที่เกาะเต่า และนอกเหนือจากนั้นได้ส่งเนรเทศออกนอกประเทศ สื่อมวลชนและส.ส.ฝ่ายค้านพากันวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้กันอย่างมากและกล่าวหาว่าหลวงพิบูลสงครามใช้อำนาจเผด็จการ (อ้างอิงจาก : สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, “แผนชิงชาติไทย”, สนพ. วิญญูชน, 2, กทม., 2544.)

เมื่อเข้าสู่ปี 2482 หลังการกวาดล้างศัตรูทางการเมืองครั้งสำคัญของรัฐบาล บรรยายากาศทางการเมืองโดยทั่วไปแจ่มใสขึ้น สังคมอยู่ในภาวะสงบสุข การเมืองไทยได้มีความแปลกใหม่เกิดขึ้นก็คือรัฐธรรมนูญ โดยเมื่อจอมพล ป. เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2481 ๖ พฤษภาคม ได้แถลงต่อ

ค
ณ
ะ
รัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และประชาชนอย่างชัดเจนว่า นโยบายสำคัญของรัฐบาลคือ การนำนาไทยเข้าสู่ความเป็นอารยประเทศ⁵ งานสำคัญชิ้นแรกของหลวงพิบูลสงคราม คือการสร้างอำนาจสถาปนาตนเองขึ้นเป็น “ผู้นำ” ของชาติ⁶ โดยเริ่มจากเพียงเดือนเดียวที่หลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการจับกุมศัตรูทางการเมืองในข้อหากบฏในราชอาณาจักร ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นเพื่อกำจัดอุปสรรคและคู่แข่งทางการเมือง และในปี 2482 หลวงพิบูลสงครามก็สามารถกุมบังเหียนประเทศไว้ทุกด้าน โดยนอกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วหลวงพิบูลสงครามยังรับตำแหน่งสำคัญๆ ในคณะรัฐมนตรีและกองทัพอีกหลายตำแหน่งในระยะเวลาต่อมา เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือพิเศษ ผู้บัญชาการทหารอากาศพิเศษและผู้บัญชาการทหารสูงสุด เมื่อได้อำนาจพร้อมอยู่ในมือแล้วหลวงพิบูลสงครามก็หันมาปลุกระดมมวลชนด้วยการเผยแพร่และรณรงค์อุดมการณ์ชาตินิยม เพื่อสร้างสำนึกในความเป็นชาติและความรักชาติให้กับประชาชน และยังสามารถเป็นฐานสนับสนุนสภาพทางการเมืองของตนเองได้อีกด้วย คนไทยสมัยนั้นได้รับการกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลาว่า ตนกำลังอยู่ใน “ประเทศสยามใหม่” ซึ่งกำลังพัฒนาสู่ความเป็นอารยะ กระบวนการสร้างชาติของหลวงพิบูลสงครามดำเนินไปอย่างรวดเร็วและเด็ดขาด รัฐบาลสั่งการออกมาในรูปประกาศ “รัฐนิยม” ซึ่งถือเป็นเสมือนประกาศิตที่ประชาชนจะต้องพร้อมใจกันยึดถือปฏิบัติ นโยบายดังกล่าวมีตั้งแต่โครงการรวมชาติ และการสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ความมั่นคงของชาติ และความสนใจต่อผลประโยชน์ของสาธารณะ⁷ (อ้างอิงจาก : แกรม สุข นุ่มนนท์, “เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง”, พิมพ์ครั้งที่ 2, กทม., เม.ย.

⁵ แกรมสุข นุ่มนนท์, เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544), น. 57-58.

⁶ เรื่องเดียวกัน, น.58

⁷ ลิขิต ธีรเวคิน, ศาสตราจารย์, “วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย”, น. 136.

2544.

และ

ลิขิต

ธีรเวคิน

(ศาสตราจารย์) , “วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย”, พิมพ์ครั้งที่ 6, สนพ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กทม., 2541.)

พล ต. หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวสุนทรพจน์ทางวิทยุกระจายเสียง เนื่องในโอกาสวันชาติ วันที่ 24 มิถุนายน ปี 2482 มีข้อความที่กล่าวถึงความหมายของรัฐนิยามว่า “รัฐนิยามนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับจรรยาบรรณของอารยชนจะพึงประพฤติ” คณะรัฐมนตรีได้มีมติในเรื่องรัฐนิยามว่า “ในการที่จะให้ชาติไทยเจริญก้าวหน้าดุจเดียวกับอารยประเทศและให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยวัฒนาถาวรสืบไป กับให้ประชาชนพลเมืองมีคุณสมบัติเป็นที่นิยมชมชอบอย่างชาติอื่นเขาโดยสมบูรณ์ จำเป็นต้องมีประเพณีนิยมประจำชาติขึ้น เพื่อเป็นหลักแห่งความมั่นคงของประเทศชาติ และเป็นมรรคาที่จะนำประเทศไปสู่ความเข้มแข็ง เจริญก้าวหน้า และประเพณีนิยมนี้รัฐบาลก็ได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาไปบ้างแล้ว เรียกว่า รัฐนิยาม โดยรัฐบาลเชื่อว่าการปฏิบัติตามรัฐนิยามจะมีผลให้ชาติไทยเจริญก้าวหน้าไปด้วยความราบรื่นดุจเดียวกับนานาอารยประเทศทั้งหลาย”

ในปี 2482 รัฐบาลได้ประกาศรัฐนิยาม 7 ฉบับ ต่อมาได้ประกาศเพิ่มเติมอีก 5 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 12 ฉบับ ดังนี้

รัฐนิยาม ฉบับที่ 1 เรื่องชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติให้เรียกว่า “ไทย”

รัฐนิยาม ฉบับที่ 2 เรื่องป้องกันภัยอันจะเกิดแก่ชาติ เช่น ต้องรักษาความลับของชาติ อย่าประพฤติตนเป็นตัวแทนของต่างชาติ อย่าขายที่ดินให้ต่างชาติ

รัฐนิยาม ฉบับที่ 3 เรื่องการเรียกชื่อชาวไทย ให้ใช้คำว่า “ไทย” ทมด โดยไม่มีการแบ่งแยก

รัฐนิยาม ฉบับที่ 4 เรื่องเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี

รัฐนิยาม ฉบับที่ 5 เรื่องให้ชาวไทยพยายามใช้เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศไทย (สมัยนั้นยังไม่มี การส่งเสริมให้ต่างชาติเข้ามาผลิตสินค้าในประเทศไทย)

รัฐนิยาม ฉบับที่ 6 เรื่องทำนองและเนื้อร้องเพลงชาติ

รัฐนิยาม ฉบับที่ 7 เรื่องชักชวนให้ชาวไทยร่วมกันสร้างชาติ

รัฐนิยาม ฉบับที่ 8 เรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมี

รัฐนิยาม ฉบับที่ 9 เรื่องภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี

รัฐนิยาม ฉบับที่ 10 เรื่องการแต่งกายของประชาชนชาวไทย

รัฐนิยาม ฉบับที่ 11 เรื่องกิจประจำวันของคนไทย

รัฐนิยาม ฉบับที่ 12 เรื่องการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก คนชรา หรือทุพพลภาพ

สำหรับการเปลี่ยนชื่อจาก “สยาม” เป็นประเทศ “ไทย” นั้น รัฐบาลได้เสนอเป็นกฎหมาย ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2482 เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงมีหลายประการด้วยกัน

ประการแรก “ประเทศสยาม” เป็นชื่อที่เรียกขานกันมาอย่างไม่เป็นทางการและใช้เฉพาะในวงราชการ ส่วนประชาชนนั้นใช้คำว่า “ไทย” เป็นนามของประเทศมาโดยตลอด

ประการที่สอง ถ้ายังคงใช้ชื่อประเทศสยามต่อไป คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในประเทศ อาจถือสิทธิเป็นเจ้าของประเทศได้ ดังนั้นจึงควรจรรยาบรรณให้ชัดเจนลงในตัวบทกฎหมายเสียเลยว่าเป็นประเทศของคนไทย โดยมีชื่อว่าประเทศไทย

นอกจากการประกาศ “รัฐนิยม” ต่างๆ แล้ว รัฐบาลยังออกประกาศเรื่องฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาติไทย อันมีสาระสำคัญ ได้แก่ การชักชวนให้คนไทยรักษาจรรยาและมารยาท ช่วยเหลือและให้เกียรติแก่สตรี คนป่วย คนชรา ไม่สูบบุหรี่ในที่ซึ่งอาจทำความรำคาญแก่ผู้อื่น เข้าคิวซื้อบัตรชมมหรสพ ไม่ขีดเขียนตามสถานที่สำคัญหรือสาธารณสถาน ไม่ไปมุงดูอัคคีภัยและอุบัติเหตุต่างๆ โดยเห็นเป็นเรื่องสนุกและกีดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในเดือนกันยายน 2482 รัฐบาลได้เสนอกฎหมายบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติให้สามารถออกพระราชกฤษฎีกาในกรณีต่างๆ ได้เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย จรรยาและมารยาทในที่สาธารณะ ความมีสมรรถภาพและมารยาทในวิธีการประกอบอาชีพ และ ในเรื่องความนิยมไทย⁸

ในขณะที่การเมืองไทยสงบราบรื่นดีนั้น การเมืองระหว่างประเทศญี่ปุ่นเข้าโจมตีและบุกยึดดินแดนจีนจนเกิดสงครามขึ้นแต่สงครามนี้ก็ได้ส่งผลกระทบต่อไทยมากนัก ในช่วงนี้เองได้เกิดการรวมกันของชาวจีนในประเทศไทยบางกลุ่มก่อตั้งเป็นสมาคมผิวดำหมวยขึ้นที่เรียกกันว่าพวกอั้งยี่ คนจีนในประเทศไทยได้แสดงความรักชาติเดิมของตนโดยการบอยคอตสินค้าญี่ปุ่น พวกอั้งยี่ได้เข้าร่วมการต่อต้านญี่ปุ่นในครั้งนี้ด้วย โดยถ้าพบเห็นชาวจีนคนใดซื้อขายสินค้าญี่ปุ่น ในครั้งแรกจะถูกปรับโดยมีการประกาศในหน้าหนังสือพิมพ์จีนเป็นรหัสและสื่อจดหมายแจ้งแก่ผู้หนึ่ง ค่าปรับนี้สมาคมอั้งยี่จะส่งไปบำรุงกองทัพจีน ซึ่งจะส่งจริงหรือไม่ไม่มีใครยืนยันได้ และหากสมาคมได้พบเห็นการอุดหนุนสินค้าญี่ปุ่นของชาวจีนอีกเป็นครั้งที่สองหรือผู้ที่ไม่ยอมเสียค่าปรับในครั้งแรกจะถูกลอบสังหารด้วยมีดหรือกรรไกรขาเดียว ในช่วงนั้นมีพ่อค้าจีนถูกลอบสังหารเป็นจำนวนมากสร้างความตื่นตระหนกแก่ประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตาม ด้วยการปราบปรามอย่างรุนแรงของตำรวจ ไม่ใช่อั้งยี่ก็หมดไปจากประเทศไทย (อ้างอิงจาก : วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, ราชบัณฑิต, “วิวัฒนาการสังคมไทยกับทัศนียาซูด พล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทราปาลิต, สร้อยทอง, กทม., 2544.)

⁸ วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, ราชบัณฑิต, “วิวัฒนาการสังคมไทยกับทัศนียาซูด พล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทราปาลิต,” น. 161-164.

ย้อนกลับไปในวันที่ 3 มิถุนายน ปีเดียวกันนี้กองทัพก็ได้จัดให้มีงานบุปผชาติขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อนำรายได้บำรุงกองทัพ ในงานมีการประกวดรูปบุปผชาติที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนส่งเข้าประกวด และมีการทำสงครามบุปผชาติซึ่งก็คือการใช้สายรุ้งและดอกไม้ขว้างปากันระหว่างผู้ดูกับผู้ที่อยู่ใน

กระบวนแห่บุปผชาติ เป็นงานที่สร้างความสดชื่นรื่นเริงให้ประชาชนเป็นอย่างยิ่ง จากนั้นก็มาถึงงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่อีกงานที่ทางราชการได้จัดให้มีขึ้นเป็นปีแรกเช่นกันนั่นก็คืองานวันชาติ ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 24 มิถุนายน อันเป็นวันที่คณะราษฎรก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ขณะที่บ้านเมืองกำลังสงบสุขบรรยากาศและประชาชนทั่วไปรื่นเริงแจ่มใสก็เกิดเหตุการณ์สำคัญที่กระทบต่อขวัญของประชาชนทั่วไป 2 เหตุการณ์ คือ การที่เยอรมนีส่งกำลังบุกโปแลนด์ หลังจากนั้นสามวันอังกฤษและฝรั่งเศสได้ประกาศสงครามต่อเยอรมนี ซึ่งหมายความว่า สงครามโลกที่สงบลงเมื่อ 20 ปีก่อนนั้น ได้ปะทุขึ้นมาอีก และประเทศไทยย่อมจะต้องได้รับผลกระทบอย่างแน่นอนไม่มากก็น้อย ทันทีที่สงครามในยุโรประเบิดขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการให้ประเทศไทยถือปฏิบัติความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด โดยให้ข้าราชการและประชาชนตลอดจนบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยปฏิบัติตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัดและเที่ยงธรรม การปฏิบัติของสงครามโลกครั้งที่ 2 ก่อให้เกิดความวิตกกังวลขึ้นในสังคมไทย รัฐบาลเตือนให้ประชาชนเตรียมกายเตรียมใจรับสถานการณ์สงครามอยู่เสมอเพื่อความไม่ประมาท⁹ และอีกเหตุการณ์หนึ่งก็คือ การประหารชีวิตจำเลยในคดีกบฏทั้ง 18 คน โดยจัดแบ่งออกเป็น 4 ชุด เริ่มการประหารตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2482 ถึงวันที่ 3 ธันวาคม 2482 การประหารชีวิตเป็นสิ่งที่คนไทยไม่ได้พบเห็นกันบ่อยนัก สำหรับคดีการเมืองมีอยู่เพียงรายเดียวที่ถูกยิงเป้าคือคดี “กบฏนายสิบ”¹⁰ เมื่อปี 2478 การประหารชีวิตนักโทษการเมืองพร้อมกันถึง 18 คน

⁹ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร, ราชบัณฑิต, “วิวัฒนาการสังคมไทยกับทัศนียาชุด พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต,” น. 164-165.

¹⁰ กบฏนายสิบเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2478 สมัยรัฐบาลของพันเอกพระยาพลพลพยุหเสนา ผู้ที่ถูกกล่าวหาเกือบทั้งหมดเป็นทหารชั้นประทวน ส่วนมากเป็นนายสิบทหารบกจึงได้ชื่อว่ากบฏนายสิบ รัฐบาลได้สืบทราบข่าวการพยายามทำการรัฐประหารก่อนวันที่ถูกระบุว่าจะเป็นวันทำการเพียง 2 วัน จึงได้สั่งจับกุมผู้ต้องสงสัยทั้งหมด แต่หลังการสอบสวนมีการปล่อยผู้ต้องสงสัยที่ไม่มีหลักฐานการกระทำความผิดไปจำนวนหนึ่ง ผลการสอบสวนผู้ต้องหาให้การรับสารภาพจึงลงโทษ

จำคุกตลอดชีวิต 8 คน จำคุก 20 ปี อีก 3 คน และลงโทษประหารชีวิตเพียง 1 คน เนื่องจากให้การปฏิเสธตลอดทุกข้อหา ผู้ที่ต้องโทษจำคุกนี้ต่อมาได้รับการปล่อยตัวในสมัยรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ตามพรบ.นิรโทษกรรมนักโทษการเมืองทั้งหมดในปี พ.ศ.2487

ไม่เคยปรากฏมาก่อน¹¹ในประเทศไทย ทำให้ประชาชนทั่วไปรับไม่ได้ แต่ก็ไม่สามารถแสดงการคัดค้านต่อต้านใดๆ ออกมาได้ เป็นเหตุการณ์ที่สะท้อนขวัญและสร้างความสลดหดหู่ให้กับประชาชนทั่วไปเป็นอย่างยิ่ง แต่เมื่อมาถึงสู่เดือนธันวาคมรัฐบาลก็จัดให้มีการจัดฉลองรัฐธรรมนูญอย่างยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นงานที่ประชาชนทุกคนเฝ้ารอคอย และรัฐบาลจัดให้มีขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ที่สุด ความสนุกสนานรื่นเริงได้กวาดล้างความสลดหดหู่ในสังคมไทยออกไป

จากนั้นก็เข้าสู่ปี 2483 เหตุการณ์ในประเทศสงบสุข รัฐนิยมของท่านผู้นำก็เริ่มเฟื่องฟู การเมืองไทยยังคงมีบรรยากาศแจ่มใส แม้จะมีการรบกันในยุโรปแต่สงครามก็ยังมีผลกระทบต่อไทยไม่มากนัก ในวันที่ 24 มิถุนายน มีพิธีเปิดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและวางหมุดที่ระลึกการเปลี่ยนแปลงการปกครองรวมทั้งการจัดงานฉลองวันชาติประจำปีครั้งยิ่งใหญ่ด้วย หลังจากฉลองวันชาติได้ไม่นานประเทศไทยก็เข้าสู่บรรยากาศของการเรียกร้องดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงที่เสียไปในกรณีการพิพาทกับฝรั่งเศสเมื่อคราว ร.ศ. 112 คืบจากฝรั่งเศส ระหว่างนั้นรัฐนิยมที่รัฐบาลได้ประกาศใช้ก็เริ่มสัมฤทธิ์ผล กระแสความรักชาติและชาตินิยมแพร่ไปทั่วสังคมไทย โดยเฉพาะเมื่อได้รับการกระตุ้นเร้าจากการเรียกร้องดินแดนคืน กระแสชาตินิยมก็ยิ่งขยายตัวอย่างรวดเร็ว พร้อมๆ กับอำนาจของพลตรีหลวงพิบูลสงครามที่เป็นเจ้าของนโยบายชาตินิยม ประชาชนต่างให้การสนับสนุนและยกย่องท่านผู้นำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกรณีเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส ในระหว่างนี้หลวงพิบูลสงครามก็ได้สร้างสมเสนาญานุภาพของทั้ง 3 เหล่าทัพให้มากขึ้น ทหารและกองทัพทวีความสำคัญยิ่งขึ้น มีการสร้างคำขวัญต่างๆ ออกมาเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนสนับสนุนและให้ความสำคัญกับกองทัพและให้รักชาติ เช่น ประเทศเป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว สละชีพเพื่อชาติ แม่หัวตั้งสงบ จงเตรียมรบให้พร้อมสรรพ

ในระหว่างที่บรรยากาศในประเทศไทยคุกรุ่นไปด้วยกระแสชาตินิยม รัฐนิยม และการเรียกร้องดินแดนคืน ในยุโรปสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ขยายออกไป เยอรมนีบุกยึดฝรั่งเศสตั้งรัฐบาลหุ่นขึ้นบริหารประเทศ นายพลชาร์ล เดอ โกลด์ ผู้นำฝรั่งเศสต้องไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่ลอนดอนและอังกฤษเริ่มถูกโจมตีทางอากาศ สถานการณ์ทั่วโลกมีแต่ความตึงเครียดและภาวะสงคราม นับตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2483 เมื่อสถานการณ์ของฝรั่งเศสย่ำแย่อย่างที่สุดนั้น หลวงพิบูลสงครามนายกรัฐมนตรี ก็เริ่มดำเนินการเรียกร้องดินแดนที่เสียไปเมื่อคราว ร.ศ. 112 คืบจากฝรั่งเศส โดยการดำเนินการทางการทูต แต่ฝรั่งเศสก็บ่ายเบี่ยงบิดพลิ้วโดยนำเรื่องการทำสนธิสัญญาไม่รุกรานซึ่งกันและกันมาเป็นเครื่องมือในการเล่นเกมส์ทางการทูต ในระหว่างที่มีการเจรจาตอบโต้ยึดเยื้อกันอยู่นั้น ประชาชนต่างให้การสนับสนุนแก่รัฐบาลอย่างเต็มที่ในการที่จะ

¹¹ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, ราชบัณฑิต, “วิวัฒนาการสังคมไทยกับทัศนียาชุด พล นิกร กิมหงวนของ ป. อินทรปาลิต,” น. 166.

ทำทุกวิถีทางเพื่อเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็ได้เสริมความเข้มแข็งให้กับ แลนยานุกาของทุกเหล่าทัพ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งตามแนวชายแดนไทยริมฝั่งแม่น้ำโขงด้วย

ที่กล่าวมาข้างต้นคือ ภูมิหลังของวิวัฒนาการทางการเมืองของไทยโดยสังเขป นับตั้งแต่ปลายปี 2481 จนถึงปลายปี 2483 อันเป็นช่วงเวลาที่หัตถ์นิยายชุด พล นิกร กิมหงวน ได้ออกสู่สายตาผู้อ่านเป็นครั้งแรก โดยเริ่มจากตอนอายุผู้หญิง ซึ่งพิมพ์จำหน่ายครั้งแรกในเดือนมีนาคม 2482 และในยุคเบื้องต้น ประชาธิปไตยนี้ ป. อินทรปาลิตได้ประพันธ์ พล นิกร กิมหงวน ออกมาประมาณ 45-50 ตอน ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมมาศึกษาได้ทั้งสิ้น 45 ตอน ดังนี้

1. **อายุผู้หญิง** เป็นการกล่าวถึง พล พัชรภรณ์ และนิกร การุณวงศ์ ผู้เป็นทั้งเพื่อนและญาติสนิทกัน สองสหายต่างทะเลาะวิวาทเบียดเบียนในสังคม ชำนาญทั้งสุราและนารีแต่ซ่อนความจริงไว้แสวงทำตัวสงบเสงี่ยมและอายุผู้หญิง แต่ความลับไม่มีในโลกในที่สุดผู้ใหญ่ก็ได้ทราบความจริงที่ซ่อนอยู่ปิดบังไว้ จึงคิดจะจัดให้สองเกลอเป็นหลักเป็นฐานเสีย โดยพลได้ตกลงรักใคร่ชอบพอกับนันทาพี่สาวของนิกรด้วยความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายตามคติที่ว่า “เรือล่มในหนองทองจะไปไหน” ภาพสะท้อนการเมืองที่ปรากฏอยู่ในตอนอายุผู้หญิงคือ ภาพที่การเมืองไทยและสังคมสงบสุข ซึ่งเป็นความสงบหลังจากที่หลวงพิบูลสงครามได้กวาดล้างฝ่ายตรงข้ามและคู่แข่งทางการเมืองของตนและรัฐบาลครั้งใหญ่ และในหน้า 26 เนื้อเพลงที่นิกรร้องว่า “ชาติจีนชาติไทยมิใช่อื่นไกลพี่น้องกัน ต้องสงวนความรัก ต้องสมัครใจมัน” แสดงถึงการพยายามสร้างความสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นในชาติ อันเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะบูรณาการชาติ สร้างความเป็นรัฐชาติ (Nation- State) ให้เกิดขึ้นในสยามอีกวิธีหนึ่ง

2. **หนุ่มรักสนุก** เป็นตอนที่สองของหัตถ์นิยายชุดสามเกลอ สองเกลอได้หนีออกจากบ้าน เนื่องจากถูกผู้ใหญ่บังคับไม่ให้เที่ยวเตร่ สองเกลอจึงใช้วิธีนี้ประชดผู้ใหญ่ ภาพสะท้อนของการเมืองที่เห็นได้ในตอนนี้คือ ถึงแม้ว่าระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยจะเริ่มเป็นที่ยอมรับ และประชาชนเริ่มคุ้นเคยกับระบอบใหม่แล้ว แต่ทัศนคติและวิถีชีวิตโดยทั่วไปของประชาชนยังคงเป็นแบบเดิมอยู่ ยังคงยกย่องเจ้าขุนมูลนายและยกย่องยึดติดกับระบบศักดินา เช่น นางอิมเจ้าของบ้านที่สองสหายได้ไปเช่าอยู่ระหว่างหนีออกจากบ้าน พยายามวางตนเจ้ายศเจ้าอย่าง และแสวงหาเป็นว่าตนเองนั้นรู้จักเจ้าขุนมูลนายชั้นผู้ใหญ่คนสำคัญๆ มากมาย เพื่อจะรอดตนว่าเป็นผู้ดีเป็นคนชั้นสูง จะเห็นได้ว่าค่านิยมและทัศนคติของประชาชนทั่วไปยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นประชาธิปไตย ในส่วนของการเมืองในต่างประเทศ ถึงแม้ว่าสงครามในยุโรปจะยังไม่ได้ระเบิดขึ้น แต่ในเอเชียญี่ปุ่นได้บุกยึดดินแดนบางส่วนของจีน และยังไม่สามารถยึดครองได้อย่างเด็ดขาดจึงเกิดสงครามระหว่างทั้งสองฝ่าย ซึ่งในส่วนนี้จะเห็นได้จากเนื้อความในหน้า 75-79 ซึ่งเป็นตอนที่พลได้ใช้อุบายชาวสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นให้เจ๊กตงฟัง โดยยกเมฆว่าจีนเป็นฝ่ายได้เปรียบและสรรเสริญวีรกรรมทหารจีนต่างๆ นานา อันเป็นอุบายที่พลสร้างขึ้นเพื่อปลดหนี้ค่าสุราอาหารที่เขาและนิกรติดค้างอยู่กับเจ๊กตง

3. **ตอนหลวงลูกสาว** เป็นตอนที่กิมหงวนปรากฏตัวขึ้นเป็นครั้งแรก โดยได้มีการปะทะกันกับสองเกลอพลและนิกรในเรื่องการอวดเศรษฐี ตัวละครสำคัญอีกหนึ่งครอบครัวที่ปรากฏตัวขึ้นในตอนนี้เป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน คือ ครอบครัวศิริสวัสดิ์ อันประกอบด้วยเจ้าคุณปัจจนึกภินาศและบุตรสาวทั้งสอง คือ ประภา และประไพ ในตอนนี้เป็นตอนที่นิกรได้ขอพบประไพจนถึงกับชวนพลปลอมตัวเข้าไปเป็นคนสวนของบ้านศิริสวัสดิ์ เพื่อหาโอกาสใกล้ชิดกับประไพ เนื่องจากเจ้าคุณปัจจนึกฯ นั้นหลวงลูกสาวเป็นอย่างมาก แต่ในที่สุดสองเกลอก็ถูกท่านเจ้าคุณจับได้ ในตอนหลวงลูกสาวนี้ได้ปรากฏนัยความหมายสำคัญทางการเมืองที่ซ่อนอยู่คือ การแอบแฝงเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองสอดแทรกไปในการจัดงานรื่นเริง เป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ที่ได้ผลสัมฤทธิ์อย่างง่ายดาย เนื่องจากในขณะที่ประชาชนกำลังรื่นเริงบันเทิงใจกับงานที่จัดขึ้นก็จะซึมซับเอาอุดมการณ์ที่ถูกเผยแพร่ที่นั่นเข้าไปด้วยโดยไม่รู้ตัว เป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ในรูปแบบของการ Entertain เป็นรูปแบบหนึ่งของวิธีการครอบงำทางการเมือง โดยที่ผู้ถูกครอบงำไม่อาจรู้ตัวได้ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะราษฎรและรัฐบาลในระบอบใหม่ได้พยายามเผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตยและโน้มน้าวใจประชาชนทั่วไปให้หันมานิยมและยอมรับในระบอบใหม่และรัฐบาลใหม่ มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ยกย่องและให้ความสำคัญกับระบอบใหม่และรัฐบาลใหม่ เช่น กำหนดให้วันที่คณะราษฎรก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นเป็นวันชาติและมีการจัดงานฉลองวันชาติอย่างยิ่งใหญ่มโหฬาร ตัวอย่างของการแอบแฝงเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองมาในงานรื่นเริงที่ปรากฏอยู่ในตอนหลวงลูกสาวก็คือ การจัดงานวันบุปผชาติของกองทัพบก โดยเงินรายได้จากการจัดงานจะสมทบทุนบำรุงกองทัพ ซึ่งนัยความหมายของการจัดงานบุปผชาตินั้นก็คือการให้ความสำคัญกับกองทัพโดยเฉพาะกองทัพบก เป็นการยกย่องให้ความสำคัญกับกองทัพ และพยายามครอบงำความคิดอันนี้แก่ประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนนิยมยกย่องเชิดชูความสำคัญของกองทัพ

ป. อินทรปาลิต ได้บรรยายบรรยากาศของสังคมไทยและงานวันบุปผชาติที่จัดขึ้นโดยกองทัพบก ในวันที่ 3 มิถุนายน 2482 ไว้ดังนี้

“เราจะพาท่านไปชมงานบุปผชาติ ณ บัดนี้

ตั้งแต่ก่อนเที่ยงวันแล้ว ประชาชนโดยรอบพระนครต่างพากันหลั่งไหลมุ่งตรงมาที่จุดแห่งเดียวกันคือบริเวณหน้าพระลานพระบรมรูปทรงม้า **งานมหกรรมอันน่าตื่นตื่นใจนี้ทางการได้จัดขึ้น เพื่อสมนาคุณประชาชนที่ได้ช่วยเหลือทางการ** งานบุปผชาติหรือสงครามบุปผชาติเป็นของใหม่สำหรับประเทศไทย ซึ่งนับว่าท่านผู้ให้กำเนิดงานนี้มีแนวความคิดอันหาสรรเสริญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้จิตใจของประชาชนอ่อนโยนสดชื่นเหมือนดอกไม้ได้รับความรำเรงบันเทิงใจแล้ว **ยังจะได้เงินจากค่าผ่านประตูนับจำนวนหมื่นบำรุงกองทัพไทยด้วย** คณะกรรมการดำเนินงานได้กำหนดการไว้โดยย่อดังต่อไปนี้

ก่อนเริ่มงาน กรรมการผู้เกี่ยวข้องทั้งสามท่านคือ พระนางเชลลักษ์มีลาวัลย์ หม่อมกอบแก้ว อาภากร และนางพิบูลสงครามจะได้พิจารณาตัดสินรถที่เข้าประกวดและนางงามบุปผชาติ เวลา 17.00 น. เริ่มปล่อยขบวนรถประกวดออกทางประตูสนามเสือป่า เลี้ยวขวาวนพระบรมรูปฯ ไปตามเส้นทางโดยรอบ รถที่

ประกวดประเภทสวยงามจะเดินนำรถที่ประกวดประเภทความคิด ขบวนรถจะเล่นมาบรรจบเป็นรูปวงกลม รถคันใดที่กรรมการตัดสินให้รางวัลจะหยุดรับพระราชทานรางวัลหน้าที่ประทับขององค์ประธานผู้สำเร็จราชการแล้วเคลื่อนขบวนต่อ ตลอดเวลานี้สงครามบุปผชาติก็จะเริ่มกระทำโดยฝ่ายผู้ดูกับขบวนแห่ คือ ใช้สายรุ้ง ซ้อดอกไม้ และลูกปาขว้างปากัน เพราะงานบุปผชาติเป็นของใหม่อย่างหนึ่ง ประชาชนหญิงชายจึงพากันมาดูงานอันมหัศจรรย์อย่างนี้เรียกกันว่ามิดฟ้ามัวดิน รถยนต์ประจำทาง รถแท็กซี่ รถจักรยาน 3 ล้อ และรถยนต์ส่วนบุคคลเล่นมาบริเวณงานไม่ขาดสาย สองฟากถนนราชดำเนินแน่นขนัดด้วยหมู่ประชาชน บริเวณอันกว้างขวางของลานพระบรมรูปฯ ไม่เพียงพอที่จะบรรจุคนดู หลังจาก 16 น. เศษ ที่นั่งทุกๆ ชั้นก็เต็มหมด ทางราชการน่าจะสั่งรวีไว้ว่าถ้าจะมีการจัดงานบุปผชาติขึ้นอีกแล้ว ก็ควรจะจัดให้มีที่สนามหลวงจะเหมาะกว่า ส่วนบัตรผ่านประตูก็น่าจะทำไว้มากกว่าคราวนี้

นิกรกับพลของเรามาถึงงานนี้แล้วละท่าน มาเดี๋ยวนี้เอง ทั้งสองยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลาลูกชะนีที่น่าเอ็นดูคงเกาะอยู่ที่คอนิกร ส่วนพลถือถุงกระดาษใส่ดอกไม้ ลูกปา และกระดาษสายรุ้ง มีกล้องถ่ายรูปขนาดเล็กอยู่ซ้ายมือ ทั้งสองเริ่มกวาดสายตาไปรอบๆ คือ มองผู้หญิงนั่นเอง นิกรกับพลรู้สึกว่าคุณหญิงที่มาเที่ยวงานบุปผชาติตะละคนราวกับหยาดฟ้ามาดิน สองสหายหยุดยืนหน้าประตูเข้าทางถนนราชดำเนิน บัตรผ่านประตูไม่มีจำหน่ายเสียแล้วคนดูนับจำนวนพันยืนออกกันอยู่นอกทางเข้า ตำรวจกับยุวชนไม่ยอมให้ใครล่วงล้ำเข้ามาโดยไม่มีบัตรคนดูพยายามจะผ่านเข้าไปให้ได้ร้องตะโกนโพนทนาให้เจ้าหน้าที่หีบห่อมาจำหน่ายเพิ่มเติม แต่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจะจัดการให้ได้ เวลาใกล้เข้ามาคนดูก็ยังเข้าไปในบริเวณประกวดไม่ได้ จึงเริ่มรวนกันเพื่อหวังจะเข้าชมและเข้าร่วมสงครามคราวนี้ พลกับนิกรพยายามเบียดเสียดขึ้นมาจนกระทั่งถึงแนวหน้าคือรั้วกันเขต.....

สองสหายยิ้มเป็น ผ่านด่านเจ้าหน้าที่เข้าไปอย่างง่ายดาย แต่พอพลกับนิกรเดินไปได้ไม่กี่ก้าว ก็มีเสียงเฮฮากันขึ้นจากประชาชนข้างหลังเขา การปะทะระหว่างคนดูกับเจ้าหน้าที่เกิดขึ้น ทหาร ยุวชน และตำรวจไม่สามารถต้านทานนักรบบุปผชาติแต่กรนไม่เป็นขบวน

คนดูหลายพันแหกกันเข้าเขต โดยไม่ต้องเสียค่าผ่านประตู และไม่ต้องแสดงบัตรฟรี ต่างอุ้มลูกจูงหลานวิ่งประดากันเข้าไปยังที่กันแนวสองซึ่งเป็นแนวที่จัดไว้ให้ท่านผู้มีเงินนำรถเก๋งงามๆ เข้าไปจอดดู

รั้วไม้สีขาวยาระระนาด นักรบทั้งหลายแหกกันเข้าไปอีกมากและไหลมารวมกับคลื่นในมหาสมุทร เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหารและยุวชนทำตาปริบๆ แล้วที่ดูของคนมีเงินก็แน่นไปด้วยคนชั้นต่ำและชั้นกลาง พลกับนิกรยืนมองดูคนอย่างเวียนหัว

นิกรว่า “โธ่-กันพันเสียแทบแย่ แต่พอได้รับอนุญาตให้เข้ามา คนอีกหลายพันคนที่ไม่ได้พูดอะไรเลยกลับเข้ามาอย่างสะดวกตาย”.....

นิกรจูงมือพลมาทางพระที่นั่งอนันต์ฯ ผู้ชมนเบียดเสียดยัดเยียดกันแน่น ผู้ที่หวังจะนั่งชมบนรถเก๋งต้องฝนลงมายืนนำรถ

ขบวนบุปผชาติเริ่มต้นแล้ว เสียงไซโยให้ร้องดังสนั่นหวั่นไหว ทหารม้าในเครื่องเต็มยศหมู่หนึ่ง
ขี่ม้าเป่าแตรเดี่ยวนำหน้า แล้วรถบุปผชาติประเภทสวยงามของตำรวจก็ตามออกมาจากประตูสนามเสือป่า

รถคันนี้แต่งเป็นรูปพญานาคีให้น้ำ 2 ตัว และมียอดพญูรชอร้อนแค้นคนหนึ่งแต่งเป็นนางธรณี
ปิดมวยมม ยิ้มแจ่มอยู่บนรถ

แล้วการสงครามก็เริ่มลงมือ ลูกป่า สายรุ้ง ช่อดอกไม้ ถูกขว้างไปยังรถของตำรวจ พลกับนิกร
นึกถูกระดาช่ออกหยิบสายรุ้งกับช่อดอกไม้ออกมาขว้างบ้างแล้วพลก็ถ่ายภาพไว้

“หยาดฟ้ามาดินเขียวพลเอ๋ย” นิกรพึมพำเบาๆ สายตาไม่ห่างเจ้าแม่แห่งธรณี “ถ้าหากแม่น้ำไม่ได้
เป็นนางบุปผชาติก็คิดว่าสายตากรมการก็ยังไม่มึลปพอ”

พลว่า “แกรู้หรือเปล่าว่าพิสมัยและลำดวนเข้าประกวดด้วย”

“รู้แต่แม่คนนี่สวยกว่าพิสมัย พนันกันก็เอาวะบาทเอาชี้หามากองเดี่ยวเท่านั้น” พุดจบนิกรก็ขว้าง
ช่อดอกไม้ช่อหนึ่งไปตกข้างๆเธอ

เจ้าแม่โปรยยิ้มอย่างจะเย้ยโลกให้ถล่มทลายเพราะความงามแห่งเธอ นิกรทรุดตัวลงนั่งยองๆ ทำ
ความประหลาดใจให้พลไม่น้อย

“อ้าว-นั่งทำไมกร ?”

“ใจไม่ดีพล เจ้าแม่ไม่ควรยิ้มให้กันเลย”

คนข้างๆ หัวเราะกันคิกคัก ต่างก็ก้มลงมองดูนายการุณวงศ์ ลูกชะนีของนิกรแลเห็นผู้คน
พลุกพล่านก็เริ่มตื่นและอยู่ไม่สุขป็นขึ้นไปนั่งบนศิระนิกรเขาต้องจับมันลงมาให้เกาะคอเขาตามเดิมแล้วนิกรก็
ลุกขึ้น

รถประกวดทยอยๆ กันออกมาตามลำดับ ศิลปะของการแต่งรถทำให้สิ่งทั้งสองหยุดลงไปชั่วขณะ
ตั้งอกตั้งใจดูขบวนรถ และกระทำสงครามกับแม่งามที่อยู่ในรถเหล่านั้น

งามราวกับเวียงสวรรค์ ประชาชนตื่นตะลึงจ้องตามองดูรถบุปผชาติ ลำดวน ดับทุกข์รัฐหนึ่ง
แจ่มลุ่มแจ่มช้อยอยู่บนรถม้าเทียมท้าวกับราชรถทรงขององค์อมรินทร์พองค์พระอุมาเสด็จประพาสอุทยาน
ณ เบื้องสวรรค์โพ้น

เทศบาลนครกรุงเทพฯ แต่งเป็นช้าง 5 งา มีนางบุปผชาติบรรทมอยู่เหนือหลังช้าง หญิงสาวที่
ประจำคอช้างอยู่ในเครื่องแต่งกายชุดสีเขียว ถือตรีต่างขอ

เสริมสุข จันทรวาดิน แห่งกระทรวงการต่างประเทศหนึ่งเอกเขนกพิงหมอนอยู่เหนือไสยยาสน์
บุปผา ดวงหน้าของเธอราวกับดวงจันทร์วันเพ็ญ ปราศจากไฝฝ้าราศี

รถของกรมการจังหวัดพระนครและธนบุรี **แต่งเป็นพานรัฐธรรมนูญ** มีนางบุปผชาติตามธรรมเนียม
เนียมและอักษรที่คนไทยควรจำไว้ประกาศบอกว่า

เราจะอยู่ได้สงบ

เมื่อกำลังรบเราพร้อม

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่แต่งเป็นรูปเสมาธรรมจักรมีพานรัฐธรรมนูญอยู่กลางนางบุพผาตินั่งเรียงรายยิ้มแจ่ม ทุกคนเข้าร่วมงานด้วยความรักชาติไม่ใช่เพราะอวดโฉมหรือเพื่อกระหายที่จะแสดงให้เด่นหน้าสรรเสริญในความรักประเทศชาติของสตรีไทยอย่างยิ่ง ถึงแม้จะต้องแกร่งกร้าวบทรถถูกช่อดอกไม้ขว้างปาปลั่งพลาดโดนแก้มบ้าง หรือโดนอะไรต่ออะไรบ้างเธอก็ไม่โกรธ มีหน้าขำยังไปรอยยิ้มให้ผู้ขว้างคล้ายกับจะพูดว่า **“สำหรับวันนี้เพื่อเห็นแก่ชาติ ฉันอนุญาตให้นายขว้างฟรี** แต่ถ้านายไปพบฉันวันหน้า และขึ้นขว้างมาถูกฉันยังงี้ละก็อย่าหาย ฉันเป็นเรียกโปลิศจับนายทีเดียว”

ขบวนรถแห่อันน่าตื่นตาตื่นใจในนี้ สามารถทำให้คนแก่อายุ 70 รู้สึกว่าตนมีอายุเพียง 16 เท่านั้น ยามเมื่อสมเด็จพระสุริโยทัย ในเครื่องกษัตริย์นารีทรงช้างศึกเสด็จออก บรรดาคนที่เป็นผู้ชายนับตั้งแต่อายุ 13 ขวบ จนกระทั่ง 80 ก็รู้สึกตะลึงพรึงเพริดเหมือนกับหัวใจจะหยุดทำงาน

งามและสวยแก่ สมแล้วที่เธอจะสวมมงกุฎยอดพญแห่งประเทศไทย เธอ-พิสมัย ไซติวุฒิ ได้ไปรอยยิ้มอย่างสวยแก่ พวกผู้ชายพากันหลบสายตาเธอไปตามกัน และเสียงเพลงที่เธอขับร้องนั้นกลมกล่อมสนิทจับใจจับใจมิรู้หาย

นิกรขยับสายรุ้งจะขว้าง แต่แล้วก็ไม่กล้าขว้างปล่อยกระดาดสายรุ้งให้ตกลงบนพื้น แล้วยกมือขวาคุมหน้าอกให้แน่ใจว่าหัวใจยังทำงานอยู่

“พลเอ๋ย นี่นะหรือคุณพิสมัย”

“นี่แหละจำไว้เถอะ”

นิกรกลืนน้ำลาย 7 ครั้ง แล้วพูดอย่างปรารภ

“มาแต่กระยาหนั้นเขียวเพื่อนเอ๋ย ถ้าหากว่ากันเป็นช่างทรงตัวนั้น หรือเป็นแต่เพียงฉลองพระบาทของสมเด็จพระสุริโยทัยพิสมัยแล้ว ถึงแม้ว่ากันตายวิญญูณของกันก็คงเป็นสุข แหม-ดูไม่ได้ใจแพบ”

จากข้อความที่ได้เน้นไว้เป็นพิเศษ ข้อความแรก จะเห็นได้ว่าเป็นการซื้อใจประชาชนให้เกิดความนิยมยกย่องในรัฐบาลและกองทัพ ส่วนข้อความที่สอง สะท้อนให้เห็นถึงการที่ผู้นำให้ความสำคัญกับกองทัพเป็นอย่างมาก และยังกระตุ้นเตือนให้ประชาชนให้ความสำคัญกับกองทัพอีกด้วย ข้อความที่สาม เป็นการให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ ข้อความที่สี่ เป็นการให้ความสำคัญกับกองทัพว่ากองทัพเป็นผู้ปกป้องอธิปไตยของประเทศ หากกองทัพเราพร้อมก็จะมีใครกล้ามารุกรานเรา และข้อความสุดท้าย สะท้อนให้เห็นถึงกระแสความรักชาติที่รัฐบาลกำลังรณรงค์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

4. **สองเกลอจอมแก่น (สามเกลอจอมแก่น)** เจ้าคุณปัจจุบันก็ฯ ไปที่บ้านของนิกรในวันที่จับได้ว่าสองเกลอปลอมตัวเข้ามาแอบเต้า¹² ลูกสาวท่าน และเล่าให้เจ้าคุณวินิจฉัย ฟังถึงเรื่องของสองเกลอที่ไปทำลิงทำค้างอยู่ที่บ้านท่าน ในตอนนี้สองเกลอได้พบกับกิมหงวนอีกครั้งหนึ่ง แต่กิมหงวนยังคงขุ่นเคืองสองเกลอ

¹² เป็นคำแสลงที่นิยมใช้กันในสมัยนั้น หมายถึง เกี่ยวพาราสี

อยู่ ทัศนียภาพชุดสามเกลอในตอนนั้น เราจะได้เห็นการแอบแฝงเผยแพร่อุดมการณ์มาในรูปของการ Entertain อีกครั้งหนึ่ง ก็คือการจัดงานวันชาติอย่างยิ่งใหญ่ในวันที่ 24 มิถุนายน ซึ่งเป็นวันที่คณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศ การสถาปนาววันที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองให้เป็นวันชาติ มีนัยความหมายสำคัญที่ซ่อนเร้นอยู่ก็คือเป็นการทำให้วันสำคัญของคณะราษฎรกลายเป็นวันสำคัญของชาติ นั่นย่อมหมายความว่าคณะราษฎรเป็นบุคคลสำคัญของชาติ ดังนั้น วันสำคัญของคณะราษฎรจึงเป็นวันสำคัญของชาติไปด้วย ไม่ต่างจากปัจจุบันที่วันชาติตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม อันเป็นวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องจากทรงเป็นศูนย์รวมใจของไทยทั้งชาติ วันพระราชสมภพของพระองค์จึงเป็นวันสำคัญของชาติด้วย

ป. อินทรปาลิตได้บรรยายของงานวันชาติไว้ในตอนสองเกลอจอมแก่น ดังนี้

“รุ่งอรุณแห่งวันที่ 24 มิถุนายน วันสำคัญที่ประชาชนชาวไทยได้รับสิทธิอิสระเสรีโดยทั่วหน้า **วันที่ประชาชนชาวไทยเปลี่ยนระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญอันเป็นมิ่งขวัญของชาติ** เพื่อให้ประชาชนรำลึกถึงวันสำคัญวันนี้ **ทางราชการจึงจัดให้มีงานอย่างมโหฬารขึ้น** **ทั่วทุกจังหวัด** ขนานนามวันที่ 24 มิถุนายนว่า “วันชาติ” การจัดเตรียมงานวันชาติและฉลองสนธิสัญญาทางการต้องเสียเวลาร่วมครึ่งเดือน มีการตกแต่งสถานที่แต่งประทีปโคมไฟ ทำกำหนดการไว้เป็นที่แน่นอน โฆษณาชักชวนให้พี่น้องชาวไทยให้ร่วมมือร่วมใจ แต่งธงทิวตามเคหะสถาน ซึ่งแน่นอนเหลือเกินว่างานวันนี้จะต้องเป็นงานที่มีโหฬารที่สุดอันเป็นประวัติศาสตร์ของชาติ ในคืนวันที่ 23 หนุ่ม ๆ สาว ๆ นอนไม่หลับเลย พวกสาว ๆ เช้ผมเตรียมตัวเที่ยวอย่างเข้มแข็ง อุตส่าห์ทนงกับพนักเตียงเพราะความกลัวผมยับ เลื้อกระโปรงจัดเตรียมไว้พร้อมสรรพ พอหนุ่มรูปหล่อ ๆ ก็เตรียมพร้อมที่มีอัฐมามากหนอยก็ไม่ได้ตระเตรียมอะไร นอกจากสั่งคนรถให้เช็ดล้างรถไว้ให้สวย ๆ ที่ไม่ค่อยมีอัฐมอยู่ก่อนข้างจะเดือดร้อนสักหนอยวิ่งไปไขว่เขว นาฬิกาข้อมือบ้าง ปากกาหมึกซึมบ้าง หรือมีฉะนั้นก็เลื้อชุดราตรีที่แต่งไว้เมื่องานฉลองรัฐธรรมนูญปีก่อนโยนโครมไปให้คุณอา ม้ากิน ม้าหุ่ย อะไรเทือกนี้ แล้วคุณอา ก็แยกธาตุให้เป็นชนนั้ตรแล้วแต่ของดีของเลวถึงทรัพย์จะแบ่ก็ไม่มีใครรู้ อันนี้เป็นหลักอารยธรรมในปัจจุบันนี้ ในเช้าตรู่ของวันที่ 24 มิถุนายน ทางกาได้จัดงานตลาดนัดขึ้นที่เชิงสะพานพระพุทธรยอดฟ้าฯ ฟังธนบุรี มีประชาชนทั้งจากฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรีไปเที่ยวกันเป็นจำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่ในเช้าวันนี้มีฝนตกโปรยปราย”

ในตอนสายจุดเด่นของงานวันชาติได้ย้ายไปอยู่ที่ถนนราชดำเนินและท้องสนามหลวง มีการประกวดรถตกแต่งแบบต่าง ๆ ซึ่ง ป. อินทรปาลิตได้บรรยายไว้ดังนี้ “ตะวันสาย ประชาชนนับจำนวนหมื่น

แสนก็หลังไหลบ่าหน้าไปสู่จุดหมายแห่งเดียวกัน คือ ถนนราชดำเนินและบริเวณสนามหลวงเพื่อดูการประกวดรถในวันชาติ ตามถนนหนทางลาดเคลื่อนไปด้วยประชาชนทุกชาติทุกภาษา จีน ไทย แวก พม่า มอญ กะเหรี่ยง ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ตลอดจนกระทั่งภิกษุสงฆ์ รวมความว่าวันนี้เป็นวันมหาสนุกของทุกๆ คน ที่อยู่ในดินแดนประเทศไทย ตึกรามทุกหนทุกแห่งแลสไวด้วยธงไตรรงค์สลับพลิว รถมารง รถแท็กซี่ รถสามล้อ และรถประจำทางเบียดเสียดเยียดยัดกัน แต่รถเมล์ออกจะเสียเปรียบรถรางเพราะตำรวจขึ้นฟรีได้ และคันหนึ่งๆ มีตำรวจนั่งอย่างสง่าผ่าเผยไม่ต่ำกว่า 5-6 คน อันเป็นภาระที่เจ้าของรถเมล์ยิ้มไม่ไคร่อกเลย **ตั้งแต่เกิดมาเป็นตัวตลกขำๆก็เพิ่งเคยเห็นงานอันน่าตื่นตะลึงใจในครั้งนี้** ไม่ต้องสงสัยว่าคนไทยที่เป็นคนไทยจริงๆ จะรู้สึกโลม่นัสเพียงไร.....

การประกวดรถแห่เมื่อ 10.00 น. เศษ ที่ผ่านพ้นไปแล้ว ทำให้ประชาชนทั้งหลายตื่นตื่นในความวิจิตรงดงามของรถที่เข้าประกวดไปตามกัน พระเอกกับพระรองของเราไม่อาจปล่อยให้งานมหัศจรรย์เช่นนี้ผ่านสายตาเขาไปได้ หลังจากกลับจากตลาดนัดพลกับนิกรก็เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวใหม่ เลิกเป็นฝรั่งมังค่าหันมาแต่งแบบไทยบ้าง คือสวมกางเกงแพรสีม่วงและเสื้อชั้นนอกกระดุม 5 เม็ด แล้วก็พากันขึ้นรถแท็กซี่ออกจากบ้าน ตรงมาสนามหลวงดูขบวนแห่รถ แต่ไม่มีเหตุการณ์อะไรที่จะเล่าให้ท่านฟัง นอกจากทั้งสองเกี่ยวคนโน้นนิด เตี้ยคนนั้นหน่อย แล้วก็ช่วยกันถ่ายรูปประกวดที่สวยงามๆ ตลอดจนกระทั่งถ่ายรูปคนที่มาดูรถ ในราว 13 นาฬิกา พลกับนิกรพากันไปหาอาหารกลางวันรับประทานที่ราชวงศ์ถนัดคนจีนชาละเปาและเบียร์ตราหมีอีกคนละขวด นั่งสนทนากันรอเวลาสวนสนาม พอ 14 นาฬิกาก็ออกจากราชวงศ์ จักรรถแท็กซี่ตรงมาสะพานมัฆวานพิศ พลกับนิกรรู้สึกลานตาที่เห็นคนมากมายกายกองมิดฟ้ามวดินอย่างนี้ ทั้งสองเดินข้ามฟากถนนมาทางฝั่งโรงเรียนนายร้อยฯ ขณะนี้นายกรัฐมนตรีท่านผู้นำของชาติกำลังกล่าวสุนทรพจน์โดยการถ่ายทอดเสียงจากวังสวนกุหลาบ **ประชาชนและแกลวทหารพากันยืนสำรวมสติตั้งอกตั้งใจฟังท่านรัฐบุรุษของเราที่นิยมการทหารราวกับชีวิตจิตใจของท่าน**

สำหรับภาคบ่ายของงานวันชาติ รัฐบาลได้จัดให้มีการสวนสนามทั้งบนพื้นดินและทางอากาศเป็นการแสดงถึงแสนยานุภาพของกองทัพไทย ซึ่ง ป. อินทรปาลิตได้บรรยายไว้ดังนี้

“งานสวนสนามอันมหัศจรรย์ในวันชาติครั้งนี้ ได้ผ่านไปด้วยความสำเร็จเรียบร้อยเป็นอย่างดี ยังความปรีดาปราโมทย์ให้แก่บรรดาประชาชนคนไทยทั้งหลาย ที่ได้เห็นกำลังแสนยานุภาพของไทยเข้มแข็งถึงเพียงนี้ ต่อจากสวนสนามบนพื้นดินก็มีการสวนสนามทางอากาศ ปิดฉากด้วยฝูงเครื่องบินแอร์โรบินแปรขบวนเป็นตัวอักษรปรากฏว่า “ไทย” ต่อจากนั้น เครื่องบินทันสมัยของกองทัพอากาศก็บินเป็นหมู่จากด้านใต้ไปทางทิศเหนือ ตามลำดับดังต่อไปนี้

เครื่องบินแบบ 23 คอร์แซ เครื่องบินแบบ 17 เคอร์ทิสฮ็อกซิดพิบลาน เครื่องบินแบบ 18 เคอร์ทิสฮ็อกซิดพิบลาน แล้วก็เครื่องบินยักษ์แบบ 41 มาร์ตินบอมเบอร์กับเคอร์ทิสฮ็อก แบบ 75 ขับไล่ประจัญบาน อันเป็นเครื่องที่ยอดเยี่ยมของกองทัพอากาศในปัจจุบันนี้ ถ้ารั้วของประเทศไทย ทั้งบก เรือ และอากาศเข้มแข็งไปกว่านี้อีกสักเพียง 3-4 เท่า ก็เป็นอันแน่ใจได้ว่าอิสรภาพของชาติจะดำรงอยู่ชั่วฟ้าดิน

สลาย **แต่ความเจริญรุ่งเรืองของกำลังรบก็ต้องอาศัยการเสียดสละและทุนทรัพย์ของพี่น้องร่วมชาติทั้งหลาย** ขอให้ท่านจำใส่ใจไว้เถิด**ประเทศเป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว** แต่ไม่ใช่ประเทศบ้านทหารรั้ว”

จากคำบรรยายของงานวันชาติของ ป. อินทรปาลิต ที่ผู้เขียนได้เน้นข้อความไว้จะเห็นได้ว่า **ข้อความแรก** สะท้อนถึงการให้ความสำคัญแก่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยกล่าวว่าเป็นการดำเนินการโดยประชาชน และให้ความสำคัญแก่คณะราษฎรว่าเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งหมดในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และสะท้อนภาพการให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญและความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงความคิด และทัศนคติของประชาชนให้หันมาให้ความสำคัญและจงรักภักดีต่อรัฐธรรมนูญแทนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยการยกย่องรัฐธรรมนูญให้เป็นมิ่งขวัญของชาติแทน และยังสะท้อนภาพการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพลังฝ่ายเสรีนิยมกับฝ่ายนิยมเจ้า โดยฝ่ายเสรีนิยมพยายามเชิดชูดยกย่องรัฐธรรมนูญอันเป็นผลงานของฝ่ายเสรีนิยมขึ้นมาแทนที่สถาบันพระมหากษัตริย์ **ข้อความที่สอง** การจัดงานวันชาติอย่างยิ่งใหญ่สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับวันนี้เป็นอย่างมาก การให้ความสำคัญกับวันชาติมาก เป็นการให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นอกจากนี้ยังเป็นการให้ความสำคัญของคณะราษฎรมากไปด้วย การให้ความสำคัญกับวันสำคัญของคณะราษฎรก็คือการให้ความสำคัญกับคณะราษฎรนั่นเอง **ข้อความที่สาม** แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของงานวันชาติ **ข้อความที่สี่** แสดงถึงการนิยมยกย่องของประชาชนที่มีหลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และการให้ความสำคัญกับกองทัพเป็นอย่างมากของท่านผู้นำ **ข้อความที่ห้า** เรียกร้องให้ประชาชนทะนุบำรุงกองทัพ อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกองทัพที่มีต่อประเทศ **ข้อความที่หก** แสดงถึงความสำคัญของกองทัพในฐานะที่ผู้ปกป้องอธิปไตยของประเทศ ซึ่งข้อความที่ห้าและหกเป็นการสร้างความนิยมยกย่องกองทัพให้มีขึ้นในหมู่ประชาชน และเป็นการเน้นความสำคัญของกองทัพเป็นอย่างมาก

5. หยาดฟ้ามาดิน สองเกลอถูกสองสาวนักต้มตุ๋นมอมเหล้าแล้วปลดทรัพย์และลอกคราบ เอาเครื่องแต่งกายไป หลังจากนั้นสามวัน สองเกลอได้พบสองสาวนักต้มตุ๋นโดยบังเอิญอีกครั้ง สองเกลอจึงจัดการแก้แค้นคืน และในตอนหยาดฟ้ามาดินนี้เองที่สองสหายคือ พลและนิกรได้สมรสกับันนทาและประไพคนละคู่ ภาพสะท้อนการเมืองไทยที่ปรากฏอยู่ในตอนนั้นก็คือ ความคิดแบบชาตินิยมได้แพร่หลายในสังคมไทยแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลซึ่งนำโดยหลวงพิบูลสงครามได้เผยแพร่และรณรงค์เกี่ยวกับชาตินิยมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ความคิดแบบชาตินิยมในตอนหยาดฟ้ามาดินนี้จะสามารถเห็นได้จากเนื้อเรื่องในหน้าที่ 20-21 ดังนี้

“แหม โอเดียนทรูหราเกินกว่าที่ดิฉันคิด เครื่องก็เย็นดีมาก” ลักษณะพูดกับพล “ทุกสิ่งทุกอย่างภายในโรงก็เป็นระเบียบเรียบร้อยงามตา”

นายพัชรภรณ์หัวเราะเบา ๆ

“แต่อย่างไรเราก็ไม่ควรลืมโรงเก่านะครับ เฉลิมกรุงของคนไทยเรา อุดหนุนคนไทยก็เท่ากับเราอุดหนุนชาติ เพราะเงินหมุนเวียนอยู่ในประเทศ”

“ไม่ลืมหรอกค่ะ ดิฉันไปเฉลิมกรุงทุกโปรแกรม ถึงบางวันหนึ่งไม่สนุกก็นึกเสียดายว่าอุดหนุนคนไทย”

“ดีแล้วครับ ถ้าคนไทยทั้งประเทศคิดได้แบบนี้ ประเทศเราก็จะเจริญรุ่งเรืองไม่ต้องสงสัย ผมเองตั้งใจเสมอที่จะอุดหนุนชาติเดียวกัน นอกจากสิ่งนั้นในเมืองไทยเราไม่มี”

“เสื้อชั้นนอกผมก็ใช้ผ้าเชียงใหม่และตัดที่โรงเรียนช่างตัดเสื้อวัดสุทัศน์ เบียร์ผมก็ดื่มแต่เบียร์ไทย”

6. สามเกลอลักลั้วเมีย สองเกลอได้หาโอกาสหนีเมียมาเที่ยวและได้พบกิมหงวนอีกครั้งหนึ่ง และในครั้งนี้เองที่สองเกลอและกิมหงวนต่างเริ่มพอใจอภัยซึ่งกันและกัน และเริ่มคบหาเป็นเพื่อนกันในที่สุด และสามเกลอในตอนนั้นก็ในตอนแม่เลื่อนพลละออภรรยาของกิมหงวนได้ออกโรงเป็นครั้งแรก นัยความหมายทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในตอนก็คือ ข้อความที่กิมหงวนกล่าวว่า “อ้วนจะเป็นเจ๊กก็จริง แต่อ้วนอุดหนุนไทยเสมอ เป็นคนจีนอยู่เมืองไทยก็ต้องรักชาติไทย อุดหนุนคนไทย จีนกับไทยก็พี่น้องกันนี่หว่า” การที่

กิมหงวนกล่าวว่าตนเองเป็นเจ๊กทั้งๆ ที่ความจริงแล้วเขาเป็นคนไทยมีแม่เป็นคนไทย เกิดในเมืองไทย ถือเป็นสัญชาติไทย เพียงแต่มีบิดาเป็นชาวจีน แต่ก็ยังเป็นชาวจีนผู้ที่ตั้งหลักฐานในเมืองไทยมานั้นนั้น เป็นผลมาจากความคิดทางการเมืองการปกครองแบบดั้งเดิมในระบอบราชาธิปไตยที่เชื่อว่าพระมหากษัตริย์ที่มีบุญญาธิการและเดชานุภาพมาก ๆ คือ พระมหากษัตริย์ที่เป็นเจ้าเหนือหัวของคนหลายเผ่า หลายเชื้อชาติ มีผู้คนมากเชื้อชาติ มากภาษามาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ยังมีข้าแผ่นดินหลายคน มากเชื้อชาติเท่าไรก็ยิ่งแสดงถึงบุญญาธิการและเดชานุภาพมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น กษัตริย์สยามประเทศ จึงต้องมีข้าแผ่นดินหลากหลายเชื้อชาติ เช่น เจ๊ก มอญ ลาว เขมร ญวน แยก ซึ่งแท้ที่จริงแล้วคนเชื้อชาติต่างๆ เหล่านี้มีเป็นจำนวนมากที่เกิดในเมืองไทย หรือสมรสกับคนไทย ตั้งหลักปักฐานในเมืองไทย ถือเป็นสัญชาติไทย เสียภาษีให้ประเทศไทย และไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าพวกเขาไม่ใช่คนไทย แต่การเรียกขานให้ผิดแปลกแตกต่างไปจากคนไทย และการอนุญาตให้เชื้อชาติต่าง ๆ เหล่านี้ยึดถือและปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตัวเองไปโดยอิสระ อันเป็นการแสดงถึงเชื้อชาติดั้งเดิมของตนเองนั้น เป็นการแสดงถึงพระราชอำนาจบุญญาธิการ และเดชานุภาพอันแผ่กว้างยิ่งใหญ่ไพศาลของพระมหากษัตริย์สยามเท่านั้นเอง คำพูดในประโยคต่อๆ มา ของกิมหงวนแสดงถึงการบูรณาการเชื้อชาติต่างๆ ให้มีความเป็นไทย สร้างจิตสำนึกใหม่ให้ประชาชนทุกคนเป็นคนไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามบูรณาการสร้างรัฐไทยจากการเป็นรัฐสมัยใหม่ (modern state) สู่อารยธรรม (nation state) นอกจากนี้ สามเกลอในตอนที่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามจะสร้างความเป็นชาตินิยมให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอีกด้วย เช่น เพลงรักเมืองไทย ความว่า “รักเมืองไทย ชูชาติไทย ทะนุบำรุงให้รุ่งเรืองสมเป็นเมืองของไทย” เป็นต้น

7. ปีศาจคะนอง (สามเกลอลักลั้วเมีย) ประภาได้รับสาวใช้คนใหม่เข้ามาแทนต้นห้องคนเดิมที่ลาออกไป สาวใช้คนใหม่นี้เป็นที่ถูกใจท่านเจ้าคุณบังจันนี่ๆ เป็นอย่างมาก และสาวใช้ก็ยินยอมพร้อมใจกับ

ท่าน ท่านจึงสร้างอุบายให้มีปีศาจออกมาหลอกหลอนผู้คนในบ้านศิริสวัสดิ์ เพื่อให้ผู้คนหวาดกลัว ไม่กล้าออกจากห้องของตนในยามวิกาล เพื่อท่านจะได้เข้าหาสาวใช้คนใหม่ได้สะดวก ประไพและนิกรได้มาเยี่ยม ท่านเจ้าคุณและประภาได้ทราบเรื่อง นิกรจึงชักชวนพลมารวมมือกันปราบผี ภาพสะท้อนการเมืองที่ปรากฏในตอนนี้ก็คือการเผยแพร่และรณรงค์เรื่องชาตินิยม และรัฐบาลได้ทยอยประกาศรัฐนิยมออกมาตามลำดับ รวมทั้งการเปลี่ยนชื่อประเทศจากสยามเป็นไทย ซึ่งเป็นการบูรณาการชาติ เพื่อสร้างรัฐไทยให้เป็นรัฐชาติ (nation state)

8. **สามเกลอผจญภัย** นิกรต้องไปธุระให้เจ้าคุณวิจิตรฯ ที่ศรีราชา จึงชวนเพื่อนเกลอทั้งสองไปด้วย ที่ศรีราชาสามเกลอได้อาสาออกทะเลปราบปลาฉลามให้กับชาวบ้านและทำได้สำเร็จ รวมทั้งได้ปราบนักเลงใหญ่ซึ่งเป็นพี่ชังรังเกียจกลุ่มหนึ่งของศรีราชาด้วย การไปศรีราชาครั้งนี้เป็นการร่วมเที่ยวร่วมผจญภัยด้วยกันเป็นครั้งแรกของสามเกลอ ภาพสะท้อนการเมืองไทยที่ปรากฏอยู่ในตอนนี้ก็คือ การที่รัฐบาลประกาศใช้รัฐนิยมในเรื่องมารยาทและวัฒนธรรมโดยให้ประชาชนใช้ภาษาที่ไพเราะเพราะพริ้ง พูดจาภาษาดอกไม้ไม้แก่นกัน และเลิกใช้ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ในช่วงเวลานั้นจึงมีการประดิษฐ์ศัพท์ต่างๆ คำพูดที่หยาบกร้านใช้กันเป็นจำนวนมากจนเกินไปทั่วสังคม ในสามเกลอตอนนี้ ป.อินทปาลิตได้ล้อเลียนในเรื่องดังกล่าว โดยให้พลใช้คำพูดที่หยาบกร้านความเป็นจริง พูดคุยกับคุณลุงคนหนึ่งศรีราชา ซึ่งเป็นผลให้คุณลุงคนนั้นฟังไม่รู้เรื่อง ดังมีใจความว่า

“ผมไม่ถือคุณลุงหรอกครับ คุณลุงไม่เคยผ่านสังคมและสนทนากับประชาคม อันเป็นภาวะแห่งการปฏิบัติของสังสรรค์”

ชายชราขี้มเล็กน้อย

“คุณพูดภาษาไทยหรือครับ”

นายพัชราภรณ์หัวเราะ

“ถูกแล้ว ภาษาไทยสิครับ และเป็นภาษาสูงที่กำลังแพร่สะพัดในวงประชาคม อักษรศาสตร์ของเรายังผันผวนตามนัยแห่งวิกฤตกาลมาช้านานแล้ว เดียวนี้ทางการกำลังจัดให้เข้าระบบอันเป็นพฤษภรณ์ที่เหมาะสมแก่กาลสมัยสยามเป็นไทย”

9. **อยากเป็นพระเอก** สามเกลอคลั่งไคล้อยากเป็นพระเอกหนึ่งถึงกับสร้างอุบายให้ท่านเจ้าคุณวิจิตรฯ รับซื้อโรงถ่ายภาพยนตร์จากนักธุรกิจภาพยนตร์ชาวจีนผู้หนึ่ง ซึ่งต้องล้มเลิกกิจการเกี่ยวกับภาพยนตร์เนื่องจากถูกคุกคามจากพวกอั้งยี่ ภาพสะท้อนการเมืองไทยในสามเกลอตอนนี้ก็คือ การพูดจาภาษาดอกไม้ตามรัฐนิยมของหลวงพิบูลสงคราม การเผยแพร่และรณรงค์อุดมการณ์ชาตินิยม และยุคอั้งยี่ครองเมือง การเกิดสมาคมอั้งยี่ขึ้นมาในประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาคมอั้งยี่ออกอาละวาดในเมืองไทยอีกครั้งหนึ่งก็คือนโยบายชาตินิยมที่รัฐบาลกำลังรณรงค์เผยแพร่อยู่นั่นเอง นโยบายชาตินิยมและประกาศรัฐนิยมหลายๆ ข้อของรัฐบาล ทำให้เกิดการกีดกันทางเชื้อชาติและภาวะความแปลกแยก (alienation) ความแตกต่างระหว่างประชาชน เชื้อชาติไทยกับประชาชนเชื้อชาติ

อื่นๆ และเนื่องจากเชื้อสายจีนในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมาก และมีอิทธิพลทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์ ทำให้เป็นที่พึงเล็งตั้งข้อสังเกตและได้รับการรังเกียจดูหมิ่นมากเป็นพิเศษกว่าเชื้อชาติอื่นๆ ดังนั้นชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มหนึ่งจึงรวมตัวกันเป็นสมาคมอั้งยี้ขึ้นมาอันเป็นไปตามทฤษฎีคู่ตรงข้าม นั่นก็คือเมื่อเกิดพวกเราก็ทำให้เกิดพวกเขาริขึ้น เมื่อเกิดความเป็นไทยจึงทำให้เห็นความแปลกแยกแตกต่างทำให้เกิดความเป็นจีนขึ้น อย่างไรก็ตาม สมาคมอั้งยี้ไม่ได้แสดงตัวเกี่ยวข้องหรือคุกคามกับคนเชื้อชาติอื่นๆ ที่ไม่ใช่เชื้อชาติจีนเลย ภาพสะท้อนทางการเมืองอีกประการหนึ่งที่ได้เห็นในตอนนี่ก็คือ การเผยแพร่นโยบายชาตินิยมในประเทศไทยเป็นไปอย่างเข้มข้น ซึ่ง ป. อินทรมานิตได้ล้อเลียนถึงเรื่องดังกล่าว โดยกำหนดให้บริษัทสามสหภาพภาพยนตร์ใช้คนงานไทยล้วนๆ บริษัทฟิล์มก็ใช้แต่คนงานจีนล้วนๆ เช่นเดียวกัน

10.ปราบสมาคมลับ เป็นตอนที่กิมหงวนถูกสมาคมอั้งยี้คุกคามเนื่องจากบริษัทสามสหภาพภาพยนตร์ที่คณะพรรคสามสหภาพเป็นเจ้าของได้อุดหนุนลินคำฉู้ปุ่น แต่กิมหงวนปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของสมาคมลับนั้น สมาคมอั้งยี้จึงจับตัวสามสหภาพไปเพื่อลงโทษตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม สามสหภาพก็สามารถรอดพ้นมาได้โดยโชคช่วย การเมืองไทยที่สะท้อนให้เห็นในสามเกลอตอนนี่ก็คือการอาละวาดของอั้งยี้ เช่นเดียวกับตอนอยากเป็นพระเอก

11. สามเกลอล่าสัตว์ กล่าวถึงอาของนิกรและน้ำของพล คือ นายช่วง การฉวนวงศ์ ได้ถึงแก่กรรมลง ณ จังหวัดอันแร่นแดนห่างไกลความเจริญ และได้ยกมรดกให้แก่พลและนิกร สองเกลอจึงได้เดินทางไปพบกับนายช่วงผู้เป็นอาและน้ำของนิกรและพล กิมหงวนได้ร่วมเดินทางไปด้วย ทั้งหมดได้ถือโอกาสนี้เที่ยวล่าสัตว์ และผจญภัยร่วมกัน ในเนื้อความตอนนี้ปรากฏภาพความจงรักภักดีของประชาชนทั่วไปที่ยังคงจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และยกย่องเชิดชูเอกราชของชาติ

12. เมืองลับแล เป็นตอนที่สามเกลอออกเที่ยวล่าสัตว์ หลังจากทำศพนายช่วงเสร็จ และได้ไปพบนครลับแลที่ทั้งเมืองมีแต่ผู้หญิงอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าแม่ซึ่งเป็นสาวสองพันปี และสามเกลอได้เข้าไปอาศัยและได้ภรรยาคนละคนในเมืองนั้น โดยพลได้คู่กับสาวสองพันปี กิมหงวนและนิกรได้กับคนสนิทของเจ้าแม่ แต่ต่อมาสามสหภาพได้หลบหนีออกจากเมืองนั้น เพื่อเดินทางกลับกรุงเทพฯ

13. นางพญาเสนหา เมื่อสามเกลอหนีกลับมาที่บ้านนายช่วงเพื่อเตรียมตัวเดินทางกลับกรุงเทพฯ เจ้าแม่ได้ใช้เวทมนต์ดลใจให้สามสหภาพกลับไปเมืองลับแลอีก ต่อมาได้เกิดการรัฐประหารขึ้นในนครลับแล และตามด้วยอุทกภัยครั้งใหญ่ ทำให้เมืองลับแลล่มสลาย แต่สามสหภาพก็โชคดีรอดชีวิตมาได้ ในสามเกลอตอนนี่ ป. อินทรมานิต ผู้ประพันธ์ได้แปลงเพลงรักเมืองไทยไปเป็นรักเมืองลับแล ซึ่งอาจมองได้ว่า

ว ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐

ล้อเลียนเรื่องชาตินิยม

14. พบคู่ปรับ (เจ้าชู้เอก) เป็นตอนที่สามเกลอได้พบสองสาวพี่น้องผู้หญิงไฮโซอย่างที่สุด แต่สวยที่สุด ทำให้สามเกลอต้องการเอาชนะสองสาวแต่พลาดท่าถูกสองสาวหลอกให้กินสลอต จนต้องอับอาย

ชายหน้า ต่อมา สามเกลอได้พบสองสาวอีกครั้งในงานวันเกิดเจ้าคุณบั้งจันท์ฯ สามเกลอจึงแก้แค้นคืนด้วยวิธีเดียวกัน สิ่งที่น่าสนใจในตอนก็คือ ข้อความที่กิมหงวนสนทนากับพล ในหน้า 74-75 ดังนี้

พลกับนิกรหัวเราะ พลยกมือตบว่าอาเสี่ยเบา ๆ

“ไป-เข้าไปในบ้านเถอะ อย่าลืมนะว่าแกกับเจ้ากรจะต้องทำตนเป็นผ้าพับไว้ในโรงจํานำชั่วคราว เจ้าพระยานะเวียท่านเป็นผู้ใหญ่ที่เราจะต้องเคารพอ่อนน้อม”

“เสรีภาพไวย สมัยนี้ไม่ต้องพินอบพิเทาหมอบกราบแก้วกะใครหรอก” อาเสี่ยพูดตามความรู้สึกของเขา

“บ้า-แกอย่าบ้าหน่อยเลย แกควรรู้ขอบเขตของเสรีภาพให้ดีกว่านั้น เจ้าคุณราชมณเฑียรฯ ท่านเป็นเจ้าพระยามียศถาวรตาศักดิ์ ถึงแม้เราไม่เคยรู้จักกับท่านเราก็ตองเคารพท่านในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่ คนที่ไม่รู้จักนี้วก้อยหัวแม่มีอะนะใช้ไม่ได้หรอกเสี่ยหงวน”

บทสนทนาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยในขณะนั้นยังคงยึดถือระบบศักดินาและระบบอาวุโส รวมทั้ง การที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจความหมายและขอบเขตของเสรีภาพและความเสมอภาคตามหลักการประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงประชาชนทุกคนมีเสรีภาพและความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมายมิใช่ทุกคนมีเสรีภาพที่จะทำทุกอย่างได้ตามใจตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้อื่นและสังคมส่วนรวม

ส่วนในหน้า 91 คำพูดของกิมหงวนที่ว่า “คุณจะต้องการทราบอะไรในตัวกระผมแล้วโปรดตั้งกระทู้ด่วนถามมาเลยครั้น ยินดีจะอธิบายให้ฟังโดยไม่มีปิดบังเลย” สะท้อนภาพการเมืองไทยในขณะนั้นรัฐสภามีการทำงานและปฏิบัติหน้าที่ ประชาชนได้รู้เห็นการทำงานของรัฐสภาจึงสามารถนำมาพูดได้

ส่วนในหน้า 130 มีการพูดถึงการใช้อาหารไทยเลี้ยงในงานวันเกิด เป็นการถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ สะท้อนภาพการเมืองในขณะนั้นว่านโยบายเรื่องรัฐธรรมนูญ และชาตินิยมกำลังแพร่หลายได้รับการยึดถือปฏิบัติจากประชาชน

15. ชาวทะเลโมน คือตอนที่พลวางอุบายให้เพื่อนเกลอทั้งสองปลอมตัวเป็นชาวทะเลโมนเข้าไปคุกคามสองสาวพี่น้องจอมหยิ่งในบ้านของทั้งสอง เพื่อเปิดโอกาสให้ตนซึ่งอ้างแก่สองสาวว่าเป็นนักสืบเซเลบศักดิ์ได้ เข้าไปทำที่สืบหาตัวคนร้าย และหาโอกาสตีสนิทเพื่อเอาชนะคนทั้งสอง แต่ในที่สุดสามเกลอก็ถูกบิดาของหล่อนจับได้

16. สามเกลอไปรบ เป็นตอนที่สามเกลอถูกเรียกระดมพลทหารกองเกิน เพื่อฝึกโดยสมมติสถานการณ์จริง ซึ่งในตอนนั้นผู้เขียนไม่สามารถหาเนื้อความฉบับสมบูรณ์มาทำการศึกษา แต่จากเนื้อความเท่าที่นำมาศึกษา ได้พบว่าสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ชาตินิยม ความสำคัญของทหารและกองทัพ หน้าที่พลเมืองและความรักชาติ การเสียสละเพื่อชาติ อันเป็นนโยบายที่สำคัญของหลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

17. หมอจำ (ซ็อนกล) เป็นตอนที่สามเกลอออกอุบายปลอมตัวเป็นหมอเข้าไปรักษาโรคเส้นประสาทให้ท่านเจ้าคุณท่านหนึ่ง เพราะท่านมีลูกสาวสวยที่สุด แต่ท่านเจ้าคุณท่านนี้เป็นสหายของเจ้าคุณปัจจุบันนี้ อุบายของสามเกลอจึงถูกจับได้ ภาพการเมืองที่ปรากฏอยู่ในตอนนี่ก็คือนโยบายรัฐนิยมต่าง ๆ ของรัฐบาลกำลังเฟื่องฟู และประชาชนทั่วไปนิยมปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามรัฐนิยม เห็นได้จากของเยี่ยมไม้ที่เจ้าคุณปัจจุบันนี้ฯ นำไปเยี่ยมเพื่อนเกลอของท่านล้วนแต่เป็นของไทยๆ ทั้งสิ้น รวมทั้ง การพูดจาภาษาดอกไม้ตามรัฐนิยม นอกจากนี้ ข้อความในหน้า 26 ความว่า

“นายพัชราภรณ์ หันมาดู “เฮ้ย ! อย่าทำให้มันดั่งนักชี่เว้ย อยู่กันแค่คืบพูดเบาๆ ก็ได้ยินถมไป หนวกหูจะตายโหง”

กิมหงวนชะงักหน้ามาพูดกับพล “สมัยนี้เสรีภาพจะนาย หนวกหูนายก็แตกปากพูดบ้างชี่ ฉันไปว่าอะไรนายละ แกเข้าใจคำว่าเสรีภาพบ้างไหม”

พลหัวเราะเบาๆ “ถูกแล้วแกมีเสรีภาพในการพูด แต่ถ้าเสรีภาพของแกทำลายสุขภาพฉัน ฉันก็อาจจะเตะแกให้พังพาบหมดอิสราภาพก็ได้”

เป็นการแสดงแสดงให้เห็นถึงการที่ประชาชนทั่วไปขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการของเสรีภาพ อันเป็นหลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย

18. ปราบเมีย เป็นตอนที่พลและนิกรถูกเพื่อนฝูงที่สโมสรแห่งหนึ่งกล่าวหาว่าเขากลัวเมีย เนื่องจากสองสหายหายหน้าจากสโมสรไปนาน สองเกลอจึงต้องแสดงตัวอวดเพื่อนฝูงว่าเขาไม่ได้กลัวเมีย ภาพการเมืองที่ปรากฏอยู่ในตอนนี่ก็คือการรณรงค์เรื่องชาตินิยมและความรักชาติ โดยเห็นได้จากเพลงปลุกใจของกรมศิลปากรที่เจ้าคุณปัจจุบันนี้ฯ เป็นผู้ร้อง ซึ่งมีเนื้อร้องว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ทำมาหากิน แผ่นดินของเรา ใครหลอทุเบา เราต้องสู้ตาย” เป็นการปลุกใจให้รักชาติ ซึ่งเป็นการแอบแฝงสอดแทรกอุดมการณ์ทางการเมืองมาในบทเพลง เป็นการใช้การ **entertain** ในการเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองอีกวิธีหนึ่งซึ่งมีความแนบเนียนและได้ผลมาก

19. ทายาทคุณเตี้ย คือ ตอนที่เจ้าสัวกิมเบ้ เตี้ยของกิมหงวนเสียชีวิตลง หลังจากเสร็จงานศพสามเกลอก็ได้ออกไปท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนด้วยกันอีกครั้ง โดยครั้งนี้สามเกลอได้เดินทางไปสงขลา และที่สงขลาเองสามเกลอได้พบกับท่านชายองค์หนึ่งที่เหมือนกับพลราวกับลูกฝาแฝด ภาพสะท้อนการเมืองไทยในตอนนี่ก็ไม่มีอะไรพิเศษ นอกจากประชาชนมีความคิดแบบชาตินิยมและการล้อเลียนเรื่องพูดจาภาษาดอกไม้ไพเราะเพราะพริ้งตามรัฐนิยม

20. ตีนกรง (ลุงเซยเข้ากรง) เป็นตอนที่เปิดตัวลุงเซยเป็นครั้งแรก ลุงเซยเป็นพี่ชายเจ้าคุณประสิทธิ์ ตั้งหลักฐานอยู่ที่บ้านเกิดคือจังหวัดนครสวรรค์ มีฐานะอยู่ในชั้นเศรษฐี แต่ชี่เหี้ยวและเป็นถิ่นมั่น

เท ศ 13

อ ย่ า ง

ที่สุด ภาพการเมืองที่ปรากฏอยู่ในตอนนี้ก็คือ การนิยมไทย ชาตินิยม และพูดจาขาดอกไม้ ซึ่งเป็นการล้อเลียนเรื่องรัฐนิยมของรัฐบาล อีกประการหนึ่งก็คือคำพูดของลุงเซยที่กล่าวว่า “รัฐธรรมนูญจงเจริญ” สะท้อนความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องของประชาชนทั่วไปที่ว่าการเมืองระบอบใหม่ที่คณะราษฎรนำมาใช้คือระบอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งที่ถูกต้องแล้วคือเป็นระบอบประชาธิปไตยในแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บทในการปกครองประเทศ และเป็นสิ่งซึ่งแสดงถึงอุดมการณ์หลักในการปกครองประเทศ แต่เนื่องจากรัฐบาลในระบอบใหม่ยกย่องและให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญมาก มีการประชาสัมพันธ์จัดงานฉลองอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนยอมรับในการปกครองระบอบใหม่ และรัฐบาลใหม่ การประชาสัมพันธ์ การยกย่องให้ความสำคัญและจัดงานฉลองรัฐธรรมนูญอย่างยิ่งใหญ่ ทำให้ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีความรู้ทางการเมืองการปกครองเข้าใจผิด โดยเข้าใจว่าระบอบการเมืองการปกครองใหม่ คือ ระบอบรัฐธรรมนูญไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตยตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมอย่างที่ควรเข้าใจ นัยความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในคำพูดของลุง

ที่ว่า “รัฐธรรมนูญจงเจริญ” อีกประการหนึ่งก็คือเป็นการประกาศชัยชนะของคณะราษฎรที่มีต่อฝ่ายเจ้านายและฝ่ายนิยมเจ้า หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นการประกาศชัยชนะของเสรีนิยมเหนือสมบูรณาญาสิทธิราช เนื่องจากที่ประชาชนทั่วไป และแม้แต่คนต่างจังหวัดที่ไม่มีการศึกษาอย่างลุงเซยยังเชิดชูยกย่องรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นผลงานสัญลักษณ์และตัวแทนของระบอบใหม่ นั้นย่อมแสดงว่าการเผยแพร่อุดมการณ์ของคณะราษฎรและรัฐบาลในระบอบใหม่ประสบความสำเร็จ ประชาชนยอมรับและเชิดชูยกย่องระบอบการเมืองการปกครองใหม่ของประเทศเข้ามาแทนที่ระบอบเดิม อันหมายถึงชัยชนะของฝ่ายเสรีนิยมเหนือฝ่ายนิยมเจ้านายนั่นเอง

21. เทียวรัฐธรรมนูญ (จำอวดบรรดาศักดิ์) เนื้อความสำคัญของตอนนี้ก็คือสามสหายหลบหนีแม่เสือลายพาดกลอนของตนไปเที่ยวงานรัฐธรรมนูญกันตามลำพัง และสนุกสนานสำมะเลเทเมากันอย่างเต็มที่ จนกระทั่งกิมหงวนเกิดไปทะเลาะวิวาทกับนักมวยคนหนึ่งจนถึงกับทำประลองชกมวยกันบนเวทีตามกติกามวยสากล นอกจากนี้สามเกลอไปพบหญิงสาวสามนาง ซึ่งมองจากหลังก็คิดว่าเป็นสาวสวยทั้งสามคนสามเกลอจึงเข้าไปกระเช้าหวังจะเต้าะหล่อน ซึ่งแท้ที่จริงแล้วหญิงสาวสวยทั้งสามก็คือ แม่เสือของสามสหายนั่นเอง จากคำพูดของพลในหน้า 21 ที่ว่า “วันนี้เป็นวันสำคัญที่ประชาชาติได้รับพระราชทานรัฐธรรมนูญ”

¹³ เป็นคำที่นิยมพูดกันในยุคนั้น มีความหมายเดียวกันกับคำว่า “เซย” ในปัจจุบัน แต่ที่จริงแล้วคำว่าเซยในปัจจุบันก็มีที่มาจากชื่อของลุงเซยนั่นเอง ในยุคนั้น คนที่มีกิริยาท่าทางเซยๆ จะถูกเรียกว่า เป็นบ้าง เป็นเทินมันเทศบ้าง หรือหัวมันเทศบ้าง เมื่อนวนิยายชุดพล นิกร กิมหงวนเป็นที่นิยมขึ้นชอบของประชาชนและมีผู้นิยมอ่านกันทั่วบ้านทั่วเมือง กิริยาเป็นเทินมันเทศของลุงเซยจึงเป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไป คนที่มีกิริยาเป็นเทินมันเทศจึงกล่าวหาว่าทำตัวเป็นลุงเซยเข้ากรุงบ้าง หรือทำตัวเป็นลุงเซยบ้าง ซึ่งต่อๆ มากก็เหลือเพียงคำว่า “เซย” ในที่สุด

แสดงถึงความคิดของประชาชนที่เห็นว่ารัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งอันเป็นความคิดที่คณะราษฎรและรัฐบาลในระบอบใหม่ต้องการให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จในการเผยแพร่อุดมการณ์ของคณะราษฎรและรัฐบาลในระบอบใหม่ และยังแสดงให้เห็นถึงที่มาของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ตามความเข้าใจของประชาชนว่า เป็นสิ่งที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ ซึ่งความเป็นจริงแล้วระบอบประชาธิปไตยของไทยเป็นสิ่งที่ได้มาจากการก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร ความเข้าใจของประชาชนในลักษณะดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการหยั่งรากของประชาธิปไตยลงในสังคมไทย เนื่องจากประชาชนเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ได้รับพระราชทานมา ไม่ใช่สิ่งที่ประชาชนเรียกร้องต้องการ ประชาชนจึงไม่มีความรักและหวงแหนระบอบประชาธิปไตยของประเทศ ไม่มีสำนึกแบบประชาธิปไตย และไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ได้คัดลอกข้อความบางส่วน ที่แสดงถึงบรรยากาศของงานฉลองรัฐธรรมนูญไว้ในวิวัฒนาการสังคมไทยกับทัศนียาขุดพล นิกร กิมหงวน ของป.อินทราปาลิต ไว้ดังนี้

“พอพลบค่ำ บริเวณหน้าพระลานพระบรมรูปทรงม้าก็เต็มไปด้วยเทพบุตรและเทพธิดา ทุกๆ คน งามอาจผิงผายและสวยเก๋ เจ้าหนุ่มช่อนร่างอยู่ในเครื่องราตรีหรือสากล ส่วนแมงกามนึ่งกระโปรงบานและยาวเพื่อย สวมเสื้อเว้าหน้าแหงหลัง มองดูชะเวิกชะวากเลี้ยวไถ่ยั้งนัก สวมรองเท้าสั้นสูงตั้ง 5-6 นิ้ว..”

สามเกลออยู่ในชุดสากลสักหลาดอ่อนสีเทา เซ็ตสีขาวและเน็คไทสีดำ

“.....กลางถนนหน้าพระลานพระบรมรูปทรงม้า แลเห็นประตู่ชัยทางเข้าออก ก่อเป็นรูปกรวยแหลม มองดูสูงตระหง่าน แสงไฟส่องสว่างราวกับกลางวัน มีอักษรขนาดใหญ่ปรากฏข้อความว่า

‘รัฐธรรมนูญจงถาวร’

ธงไตรรงค์ขนาดใหญ่หลายธงปลิวสะบัดอยู่เหนือซุ้มประตูนี้

โน่น-สวนอัมพรทางซ้ายมือ ตามกำแพงประดับประดาด้วยโคมไฟสีส้มงามตา มีธงไตรรงค์ปักเป็นระยะ ถนนหน้าวังปารุสก์เป็นเขตจอดรถของท่านผู้ดีมีสตางค์...”

ภายในสวนอัมพรประดับโคมไฟต่างสีห้องระย้า และเป็นที่ประกวดนางสาวไทย มีสถานลีลาศ และร้านจำหน่ายอาหารของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

พระที่นั่งอนันตสมาคมฉาบด้วยแสงไฟสีม่วงอ่อน ไฟฉายดวงหนึ่งส่องให้เห็นธงไตรรงค์สะบัดพลิ้วเหนือยอดโดม

ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ยอดโดมพระที่นั่งอนันตสมาคมใช้ธงมหาราช ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

หน่วยราชการและบริษัทห้างร้านของเอกชนได้มาเปิดร้านเพื่อแสดงและจำหน่ายสินค้าในบริเวณสนามเสือป่า แต่ละร้านประกวดประชันกันด้วยการตกแต่งร้าน การแสดงสินค้าและกิจกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดผู้มาเที่ยวงานให้เข้าชมหรืออุดหนุน

กรมรถไฟจัดบริการ “รถไฟเล็ก” ให้ผู้มาเที่ยวงานโดยสาร โดยเล่นผ่านสนามเสือป่า เขตดินนา และข้ามลานพระบรมรูปไปยังสวนอัมพร ซึ่งดึงดูดความสนใจของผู้คนเป็นอันมาก

ร้านของร.พัน 3 น่าสนใจเป็นพิเศษ มีภาพปั้นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอยู่หน้าประตูเข้าออก มีกำแพงเมืองสมัยโบราณและป้อมปราการซ้ายขวา แสดงประวัติศาสตร์ไทยตอนสมเด็จพระเจ้าตากสินเข้าตีเมืองจันทบุรี

“บนประตูเมืองมีภาพสมมุติตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกำลังแลกเปลี่ยนสนธิสัญญากับผู้แทนประเทศหนึ่ง มีไฟราววิ่งเหมือนสายฟ้าแลบไปที่ป้อมทั้งสอง เหนือป้อมมีลูกโลกข้างละลูกและหมุนช้าๆ แลเห็นชื่อประเทศต่างๆ ที่กระทำสนธิสัญญา (ฉบับใหม่) กับไทย ภายใต้ป้อมร้านจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด ทางซ้ายมือเป็นสนามแข่งขันยิงปืนเล็กยาว.....

ร้านกระทรวงยุติธรรมและเนติบัณฑิตยสภาตกแต่งเป็นประตูชัยมีธงไตรรงค์โบกสะบัดอยู่ เหนือยอดสองข้างประตูเป็นเรือนกระจกอย่างงดงาม มีแสงไฟส่องสว่างโดยไม่เห็นดวงโคม

ตรงประตูเข้าออกก่อเป็นมุขดินสีเหลี่ยม สูงไม่เกิน 1 เมตร มีฐานขึ้นเขียวชลิ บนมุขดินปรากฏรูปปั้นของหญิงสาวคนหนึ่งนั่งพับเพียบ เปลือยอกกลางฉาง นั่งคุกเข่าบนตั้งชูพานรัฐธรรมนูญ ยืนมองภาพปั้นนี้ก็ราวกับมีชีวิตจิตใจ”

ร้านกระทรวงยุติธรรมมีอาหารและเครื่องดื่มจำหน่ายด้วยในราคาที่แพงลิบลิว เช่น เบียร์ขวดละ

10 บาท

ต่อจากนั้นเป็นร้านของกรมช่างแสง (สรรพาวุธ) มีแข่งขันยิงเป้าแล้วก็มีร้านต่างๆ ทั้งของหน่วยราชการและเอกชน

“ร้านกระทรวงอุตสาหกรรมตกแต่งอย่างงดงาม แสดงสรรพสินค้าที่ประดิษฐ์โดยน้ำมือของคนไทย ของเล่น ของใช้ เสื้อผ้า เครื่องเรือน เครื่องใช้เบ็ดเตล็ดสารพัด”

ร้านส่งเสริมการค้าและท่องเที่ยวของกรมพาณิชย์มีภาพจังหวัดต่างๆ เพื่อจูงใจให้คนไปเที่ยว ส่วนร้านของโรงเรียนต่างๆ แสดงกิจกรรมนักเรียนให้ประชาชนชม

นอกจากนั้น มีร้านของกรมเกียกกายทหารบก ร้านจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอการค้าและอุตสาหกรรมญี่ปุ่น เรือตุ้ม และเขาวงกต ฯลฯ สองรายการหลังนี้เป็นความคิดของกองทัพเรือ ตั้งอยู่ในเขาดิน

บริเวณสนามเสือป่าที่กว้างใหญ่เนืองแน่นไปด้วยผู้คน แม้จะเป็นเวลาตีคืนแล้วก็ตาม ร้านของหน่วยงานต่างๆ ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างมาก เช่น ร้านของกรมสหกรณ์ และร้านสโมสรสภาผู้แทนราษฎรซึ่งอยู่ใกล้กับลูกโลกขนาดใหญ่ของกรมแผนที่ทหาร

ร้านของกรมเกียกกายทหารบกมีการพนันประเภท 2¹⁴ ให้สนุกสนานกัน เช่น การ “คล้อยท่าหน้า” ในบ่อซิเมนต์ และ “การยิงประตูด้วยลูกฟุตบอล” เป็นต้น¹⁴

จากข้อความทั้งหมดข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของงานฉลองรัฐธรรมนูญ อันเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้ยกย่อง เชิดชู และให้ความสำคัญต่อรัฐธรรมนูญเป็นอย่างยิ่งของรัฐบาลในขณะนั้น และเป็นการแสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นในแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมของรัฐบาลในระบอบใหม่และเป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองแก่ประชาชนผ่านการจัดงานรื่นเริง

ป. อินทรปาลิต ได้บรรยายถึงบรรยากาศของสังคมไทยและความรู้สึกของประชาชนทั่วไปที่มีต่องานฉลองรัฐธรรมนูญ ดังนี้

“งานฉลองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย งานที่ที่บังหนาวดุ่มยามแฉกพายุหัดดอกยากให้มีปีละ 365 วัน งานรัฐธรรมนูญอันเป็นมิ่งขวัญของชาติ งานนี้แหละ ผู้หญิงที่มีอายุ 12 ขวบ จนกระทั่ง 40 ขวบ เร่งวันเร่งคืนรอคอยด้วยความปรารถนา

ก่อนจะถึงวันงาน ร้านตัดเสื้อ (ผู้หญิง) ต้องทำงานหนัก แฉกพายุหัดเกือบหาเวลากินไรต์ไม่ได้ ผ้าแพรตัดเสื้อกระโปรงขายราวกับเทน้ำ คุณผ้า คุณพี่ คุณพ่อ หน้าดำคร่ำเครียดไปตามกัน แต่จะทำอย่างไรได้มันเป็นกรรมของคนที่เมียมีน้องสาวหรือมีลูกสาว งานนี้เป็นงานที่ประกวดประชันเครื่องแต่งกาย และความเป็นเศรษฐีกันแท้ๆ ถึงแม้พวกผู้ชาย จะพรีเซนต์แจกับเมียๆ ว่า **ท่านนายกรัฐมนตรีได้วิงวอนเพื่อนร่วมชาติของท่านว่า เวลานี้สภาพการณ์ของโลกกำลังคับขันขอให้พี่น้องชาวไทยจงกระหมัดกระหม่อมทรัพย์ไม่ควรแต่งตัวให้หรูหราเที่ยวงานนี้ ซึ่งจะหมดเปลืองเงินโดยใช่เหตุ ควรจะใช้เครื่องแต่งกายเท่าที่มีอยู่ไปเที่ยว** แม่พวกเมียๆ ไม่ยอมฟัง กลับหาว่าผู้ชายขี้ตออย่างร้ายกาจที่สุด ท่านนายกฯ ไม่ได้พูดอย่างนั้น คุณผ้าอุตุสชาติไปตามโรงพิมพ์หนังสือ ชื่อหนังสือพิมพ์ฉบับที่ลงคำวิงวอนของท่านนายกฯ มาให้เมียอ่านเป็นประจำขยันอ่าน แต่เมียไม่ยอมเชื่ออีก บอกว่าหนังสือพิมพ์เหลวไหล คราวนี้คุณผ้าลงทุนสบถสาบานก็ไม่

อ

อยู่นั้นแหละ มีหน้าตีโพยตีพายร้องไห้หาว่าผ้าไม่รัก คุณพ่อไม่รักหนู คุณพี่อยากให้เห็นแต่งตัวปอนๆ ไปให้คนขายยิ้มเยาะ โส้ย-เกิดมาเป็นผู้ชายต้องควักกระเป๋าตอลอดชาติ น่าเจ็บใจนัก ตายเสียเมื่อไหร่หน้าแหละสบาย

คุณผู้หญิงวางแผนการเตรียมเที่ยวไว้อย่างเรียบร้อย วันที่ 6 ไปตัดผมที่จุไรรัตน์ วันที่ 7 ไปลองเสื้อกระโปรง วันที่ 8 ลงมือเที่ยว วันที่ 9 เที่ยวอีก วันที่ 10 ก็เที่ยว ที่ 11 ที่ 12 ก็เที่ยว ที่ 13 ที่ 14

¹⁴ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, ราชบัณฑิต, “วิวัฒนาการสังคมไทยกับทัศนียาชุด พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต,” น. 10.

เที่ยวอีก วันที่ 15 ละ เที่ยวอีกน่า ดูเขาเก็บบ้านก็ยั้งดี วันที่ 16 เอาเถอะคะ หนูเที่ยวแคว้นวันที่ 16 เท่านั้นนะ
คะ คุณป้าให้หนูไปกับคุณวรนาทนะคะ คุณพี่พาน้องไปนะคะ พຽງนี้คุณมารับดิฉันจริงๆ นะคะ ถ้า
เหลวไหลโง่จริงๆ ด้วย

และคุณหนุ่มๆ เล่า ก็ได้เตรียมการเที่ยวเช่นเดียวกับผู้หญิงเหมือนกัน ตัดเครื่องแบบราตรีไว้
เมื่อวันที่ 1 วันที่ 6 เสร็จพอดี แก่แก่ใจสปอร์ตอะไรอย่างนั้น ยอมเปิดโอกาสให้ใช้ผ่อนเดือนละ 100 บาท
โซโย-เที่ยวให้สนุกเลย ลือแต่งราตรีหรือวะ อ้าวแต่งสากลไว้ย กั้นตัดปาล์มบีชไว้ชุดหนึ่ง เออ-ดีชีวะ วันที่ 9
ให้กันยืมหน่อย แล้วลือเอาเครื่องราตรีอ้าวไปแต่ง หา-ว่าไง ลือจะให้อ้วยืมแหวนเพชรคุณแม่ให้ลือสวม อ้อ-
ได้ชี แต่-ทรัพย์ไม่มีใครมีเที่ยวไว้ย กลุ่มใจจ้ง ไม่เป็นไรน่าแก่เป็นนักแยกธาตุนี้หว่า ปากกาเอ็ฟเวอ์ซ้าบที่ก
ระเปาเอาไว้ทำไม เหวียงเข้าไปให้คุณเอาเถอะ อ๊ะ-แล้วข้าเอาอะไรเขียนล่ะหว่า เฮย-ปากกาเบอร์ที่ออฟฟิศผม
ไป เออ-เอาก็เอา

เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกได้เร่งมือจัดงานให้เรียบร้อยทันตามกำหนด หนุ่มๆ สาวๆ ก็เร่งวันคืนจะให้
ถึงวันที่ 9 เสียเร็วๆ”

ข้อความที่ผู้เขียนเน้นไว้เป็นพิเศษสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การเมืองโลกที่กำลังตึงเครียด
และท่านนายกรัฐมนตรีได้ออกมาเตือนให้ประชาชนประหยัดเพื่อเตรียมตัวรับผลกระทบของสงคราม และจาก
เนื้อความที่ ดร.วิจิตวงศ์ได้คัดลอกมาประกอบกับคำบรรยายของป.อินทรปาลิต ได้สะท้อนให้เห็นความ
ยิ่งใหญ่และความสนุกสนานของงานฉลองรัฐธรรมนูญ อันเป็นการยืนยันถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญซึ่ง
เป็นประติมากรรมของคณะราษฎร

ในหน้า 58 คำพูดของนิกรที่กล่าวว่า “วันนี้เป็นวันสำคัญของเรา” นิกรพูดอ้อแอ้ “วันที่เรา
ได้รับพระราชทานรัฐธรรมนูญ ซ้าย เรามีสิทธิอิสรภาพเสรีภาพ ภราดรภาพแล้วไว้ย โซโย มา-มา ร้องเพลง
ชาติกันเหอะ”

แล้วเสียงเพลงชาติเนื้อใหม่ก็ดังขึ้น กิมหงวนเสียงแหลมกว่าเพื่อนร้องและรำไปด้วย

“ประเทศไทย รวมเลือดเนื้อ ของเชื้อไทย

เป็นประชารัฐลู่อู-ของไทยทุกส่วน

อยู่ดำรง คงไว้ ได้ทั้งมวล

ด้วยไทยล้วน หมายถึง-สามัคคี

ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด

เอกราช จะไม่ให้ ใครย่ำยี

สละเลือด ทุกหยาด เป็นชาติพลี

เถลิงประเทศ ชาติไทยทวี มีชัย ชโย”

คำพูดข้างต้นของนิกรแสดงให้เห็นถึงหลักการประชาธิปไตยที่คณะราษฎรได้เผยแพร่แก่
ประชาชน อันเป็นหลักประชาธิปไตยในแบบของฝรั่งเศส คือ การมีภราดรภาพด้วย และในคำร้องเพลงชาติ

เนื้อใหม่นั้นผู้เขียนเห็นว่าแต่ละบรรทัดได้สะท้อนให้เห็นอุดมการณ์และหลักการของคณะราษฎรและรัฐบาลในขณะนั้นในทุกวรรคของบทเพลง ดังนี้

วรรคที่หนึ่ง คำว่า ประเทศไทย แปลว่า ประเทศของคนไทย คนไทยเป็นเจ้าของประเทศไม่ใช่คนชาติอื่น เนื้อความคำร้องต่อมาที่ว่า “รวมเลือดเนื้อของเชื้อไทย” ผู้ประพันธ์อาจเขียนคำร้องคลาดเคลื่อนไปเนื่องจากเป็นเพลงชาติเนื้อความคำร้องใหม่ซึ่งเพิ่งประกาศใช้ ประชาชนทั่วไปรวมทั้งผู้ประพันธ์อาจยังจำเนื้อความไม่ได้ครบถ้วนถูกต้องทั้งหมด สำหรับคำร้องที่ใช้ร้องกันในปัจจุบันนั้นร้องเป็นว่า “รวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย” แสดงถึงการบูรณาการชาติ ไม่ว่าเผ่าไหน เชื้อสายไหน ก็เป็นคนชาติไทย

วรรคที่สอง การที่ ป. อินทรปาลิต เขียนคำร้องคลาดเคลื่อนไปนี้อาจเป็นไปได้ว่าต้องการแสดงให้เห็นถึงความหมายขนาดหนักของสามเกลอ แต่สำหรับคำร้องที่ใช้ร้องกันในปัจจุบันนั้นร้องเป็นว่า “เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน” ซึ่งประชารัฐนั้นมีความหมายว่าเป็นรัฐของประชาชนทุกคนไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง คนไทยทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ และอาจมีนัยกระทบถึงระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชด้วยว่าประเทศไทยเป็นของประชาชนทุกคน ไม่ใช่ของกษัตริย์หรือพระราชวงศ์ และวรรคต่อมาเป็นการประกาศบูรณาภาพเหนือดินแดนก็คือการประกาศว่าดินแดนไทยทุกส่วนย่อมต้องเป็นของคนไทย และยังมีความหมายโยงไปที่วรรคที่สามและสี่อีกด้วย

วรรคที่สามและสี่ ต่อเนื่องมาจากท่อนหลังของวรรคที่สอง คือ ดินแดนของไทยทุกส่วนจะอยู่รอดด้วยกันทั้งหมด ก็ด้วยการที่คนไทยรักและสามัคคีกัน และเป็นการแสดงถึงการบูรณาการเชื้อชาติเข้าด้วยกันอีกด้วย

วรรคที่ห้า แสดงถึงนิสัยประจำชาติของคนไทยคือ รักสงบแต่หากมีสงครามเราก็ไม่กลัวใคร เราจะรบเพื่อปกป้องประเทศชาติ เราจะไม่รุกรานผู้ใดก่อนแต่ก็ไม่ยอมให้ใครมารุกรานเราเช่นเดียวกัน และยังเป็นการปลุกใจคนไทยทุกคนให้รักชาติ ไม่ขลาดกลัวในการที่จะรบเพื่อชาติ

วรรคที่หก เป็นการปลุกใจให้รักชาติ และรักษาเอกราชไม่ยอมให้ใครเข้ามาแย่ง

วรรคที่เจ็ด เป็นการปลุกใจให้รักชาติ และพร้อมที่จะสละชีพเพื่อชาติ

วรรคที่แปด คำว่า เถลิงประเทศ หมายถึงการขึ้นประเทศใหม่ ซึ่งในที่นี้น่าจะหมายถึง การก้าวจากการเป็นสยามประเทศสู่การเป็นประเทศไทย และหมายถึงการสร้างรัฐไทยให้เป็นรัฐชาติ (Nation state) และคำแปลรวมของวรรคนี้ก็น่าจะมีความหมายว่า ในการขึ้นสู่การเป็นประเทศไทยขอให้ชาติไทยจงมีชัยชนะยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ไป ซึ่งความหมายของวรรคนี้ก็คือสะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการชาติสู่การเป็นรัฐชาติ

การ

อวยพรให้ประเทศไทยประสบชัยชนะนั่นเอง

ในหน้า 68 คำพูดกิมหงวนที่กล่าวว่า “รัฐธรรมนูญมีลัทธิ อีสราภาพ เสมอกันหมด” สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจผิดของประชาชน เพราะสิ่งที่กิมหงวนพูดเป็นหลักการประชาธิปไตย ไม่ใช่หลักการรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญนั้นหมายถึงกฎหมายแม่บทในการปกครองประเทศ ซึ่งทุกประเทศในโลกล้วนแต่มี

รัฐธรรมนูญ แต่สิ่งที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญจะเป็นสิ่งที่บอกเราว่าเรายึดถืออุดมการณ์ใดและมีระบอบการเมืองการปกครองแบบใด

โดยภาพรวมแล้วสามเกลอตอนเที่ยงวันรัฐธรรมนูญสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามเผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตยเพื่อเรียกร้องให้ประชาชนสนับสนุนการปกครองระบอบใหม่ โดยผ่านการจัดงานรื่นเริงซึ่งก็คือการ **Entertain** แบบหนึ่ง และความลับสนของประชาชนในยุคนี้ระหว่างความหมายของรัฐธรรมนูญและความหมายของประชาธิปไตย รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงหลักการและอุดมการณ์ของคณะราษฎรและนโยบายชาตินิยมของรัฐบาลในขณะนั้นด้วย

22. นกมยจำเป็น กิมหงวนแข่งขันชกมวยกับแซมเบียโลกนายหนึ่ง ซึ่งได้ทำประลองกันไว้เมื่อตอนงานฉลองรัฐธรรมนูญ และกิมหงวนสามารถเอาชนะได้ด้วยอุบายของเจ้าแก้ว และในตอนนั้นเองเป็นตอนที่กิมหงวนเปลี่ยนชื่อเป็นภาษาไทยให้ถูกต้องตามรัฐนิยมเป็นครั้งแรก คือ เปลี่ยนจากกิมหงวน ไทยเทียม เป็น สงวน ไทยแท้ ภาพสะท้อนการเมืองในตอนนั้นไม่ปรากฏอะไรที่น่าสนใจ แต่มีนัยบางประการที่ซ่อนอยู่ในการเปลี่ยนชื่อและนามสกุลของกิมหงวน กล่าวคือ กิมหงวน ไทยเทียม เป็นชื่อและนามสกุลของอาเลี่ย กิมหงวนมาตั้งแต่แรกเริ่ม และเป็นชื่อที่แสดงถึงความเป็นลูกจีนของเขา แต่กิมหงวนก็ใช้ชื่อนี้มาจนโตเป็นหนุ่ม โดยไม่มีความรู้สึกอับอาย หรือมีปมด้อย ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมไทยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นสังคมที่ปราศจากอคติและการกีดกันรังเกียจคนต่างเชื้อชาติที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานอยู่ในแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นผลมาจากความคิดทางการเมืองในระบอบราชาธิปไตยที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงมาแล้วในตอนสามเกลอล้วนเมีย ต่อมาเมื่อรัฐบาลพยายามเปลี่ยนแปลงประเทศไทยสู่การเป็นรัฐชาติ (nation state) โดยการบูรณาการชาติ รัฐบาลต้องการจะรวมคนไทยทุกเชื้อสาย เผ่าพันธุ์ ให้มีความเป็นไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประกอบกับการใช้นโยบายชาตินิยม ทำให้คนไทยต่างเชื้อชาติถูกรังเกียจเดียดฉันท์ โดยเฉพาะเชื้อสายจีนถูกกีดกันรังเกียจมากเป็นพิเศษ จึงเกิดความอับอายเป็นปมด้อยในเชื้อสายของตัวเอง และพยายามเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นไทยเก็บซ่อนเชื้อสายเดิมของตัวเอง เมื่อรัฐบาลมีนโยบายให้ประชาชนที่มีชื่อเป็นภาษาจีนหรือภาษาอื่นเปลี่ยนชื่อและชื่อสกุลให้เป็นไทย ประชาชนเหล่านี้ทำการเปลี่ยนแปลงชื่อแซ่ของตัวเองเป็นชื่อนามสกุลไทยไปตามๆ กัน รวมทั้งเลิกพูดภาษาเดิมของตัวเองนอกจากใช้พูดภายในครอบครัวเท่านั้น ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายๆ อย่างก็เลิกปฏิบัติกันไปและในประเด็นที่ว่าทำไมเชื้อสายจีนจึงถูกกีดกันรังเกียจมากเป็นพิเศษนั้น ก็เนื่องมาจากว่าเชื้อสายจีนมีจำนวนมากและมีอำนาจเป็นผู้กุมเศรษฐกิจการค้าพาณิชย์ของประเทศ รัฐบาลหวาดระแวงต่ออำนาจนี้ของเชื้อสายจีนจึงต้องมีการณรงค์ให้คนไทยหันมาทำการค้าแข่งกับชาวจีนเพื่อสร้างอำนาจต่อรองไม่ให้เชื้อสายจีนเป็นผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจแต่เพียงกลุ่มเดียวอีก ในอีกทางหนึ่งรัฐบาลก็เร่งรณรงค์ชาตินิยมและบูรณาการชาติ เพื่อสลایความเป็นจีนของเชื้อสายจีนให้หมดไป ด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นกิมหงวนซึ่งเป็นลูกจีนจึงต้องเปลี่ยนชื่อและนามสกุลเป็นไทยให้ถูกต้องตามรัฐนิยม เพื่อลดความกตัญญูและปมด้อยในการเป็นลูกจีนของตัวเองที่รัฐบาลเป็นผู้สร้างให้ ผู้เขียนได้เห็นการประชดประชันรัฐบาลในนามสกุลใหม่ของกิมหงวนคือ “ไทยแท้” เมื่อรัฐบาลต้องการให้ลูกจีนอย่างเขาเป็นไทย

เขาก็เลยใช้นามสกุลว่าไทยแท้เพื่อประกาศความเป็นไทยของเขา ซึ่งเป็นการประกาศความเป็นไทยแบบกำปั้นทุบดินอย่างที่สุด ต่อไปนี้ลูกจिनอย่างเขาเป็นไทยแท้แล้ว นามสกุลเดิมของกิมหงวนคือ “ไทยเทียม” เป็นการประกาศความจริงให้ทุกคนได้รู้ว่าเขาเป็นไทยเทียมเป็นลูกครึ่งไทย-จีน ไม่ใช่คนไทยแท้ เป็นการประกาศเอกลักษณ์ตัวตนของเขา เมื่อกิมหงวนต้องเปลี่ยนชื่อ-นามสกุลก็เท่ากับเขาต้องเก็บกดปิดกั้นซ่อนเร้นเอกลักษณ์ตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง และใช้ตัวตนจอมปลอมคือไทยแท้ออกมาเผชิญกับสังคม การเก็บกดปิดกั้นตัวตนที่แท้จริงของตัวเองและต้องสวมใส่ตัวตนจอมปลอมทำให้กิมหงวนเกิดความรู้สึกผิดและละอายต่อเชื้อชาติเดิมของตัวเอง รวมทั้งเกิดความสับสนและเกรงกลัวที่จะต้องสูญเสียในเอกลักษณ์ตัวตนของตัวเอง ซึ่งแสดงออกมาในภายหลังคือการที่กิมหงวนเปลี่ยนชื่อจากสงวนไปเป็นกิมหงวนเช่นเดิม แต่ยังคงใช้นามสกุลไทยแท้อยู่ ผู้เขียนศึกษาไม่พบแน่ชัดว่ากิมหงวนเปลี่ยนชื่อกลับมาใช้ชื่อเดิมเมื่อใด แต่พบว่าเมื่อกิมหงวนสมัครเข้ารับราชการทหารเพื่อไปรับใช้ชาติในสงครามอินโดจีนนั้น กิมหงวนยังใช้ชื่อสงวน ไทยแท้อยู่ และกิมหงวนเปลี่ยนชื่อกลับมาใช้ชื่อเดิมคือกิมหงวน แต่ใช้นามสกุลไทยแท้เมื่อหลังสงครามอินโดจีน ซึ่งตรงนี้อาจจะอธิบายได้ว่ากิมหงวนสามารถลบความอับอายและปมด้อยเกี่ยวกับการเป็นลูกจिनและเชื้อสายจिनของตัวเองที่รัฐบาลเป็นผู้สร้างให้ลงได้แล้ว ด้วยความรู้สึกที่ว่าถึงแม้จะเป็นลูกจिनลูกเจ๊ก แต่เขาก็ไปเป็นทหารรับใช้ชาติช่วงชิงดินแดนที่ฝรั่งเศสจ้องไปกลับคืนมา เขาเสียภาษีแก่รัฐบาลไทยและเสียมานานแล้ว เขาปฏิบัติหน้าที่ของชาวไทยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบยิ่งกว่าชาวไทยเชื้อสายไทยแท้ๆ จำนวนมากในประเทศไทย ดังนั้น กิมหงวนจึงถือว่าตัวเองเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ดีแล้ว ไม่ว่าจะตัวเองจะมาจากเชื้อสายใดก็ตาม

๑

กิมหงวนจึงกลับมาใช้ชื่อกิมหงวนเพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ตัวตนที่แท้จริงของตัวเองว่าเป็นลูกจिनต่อไป และใช้นามสกุลว่าไทยแท้ เพื่อประกาศการเป็นคนไทยของเขา เป็นคนไทยแท้ด้วยความภาคภูมิใจที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ชาวไทยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบ ไม่ใช่การเป็นไทยแท้ด้วยการกดดันของรัฐบาล

23. แม่งามขึ้น เป็นสามเกลอและแม่เสือทั้งสาม รวมทั้งเจ้าคุณบัจฉริยกษ ไปเที่ยวพักผ่อนกันที่สวนผลไม้ของเจ้าคุณวิจิตรฯ ในคลองบางกอกน้อย ภาพการเมืองในสามเกลอตอนนี้ปรากฏอยู่ในหน้า 40 จากคำพูดของ กิมหงวนที่ว่า “ถ้าประชาชนคนไทยช่วยกันบริจาคทรัพย์บำรุงทหารแล้ว ไม่ช้ากำลังรบของเราก็จะเข้มแข็ง อิศรภาพของประเทศจะอยู่ได้ก็เพราะกำลังทหาร สมกับคำกล่าวที่ว่าประเทศเป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว” เป็นคำพูดที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกองทัพที่มีต่อประเทศและสะท้อนภาพการเมืองไทยในขณะนั้นที่ผู้นำให้ความสำคัญกับกองทัพอย่างยิ่ง

24. สามเกลอเลี้ยงไก่ เป็นตอนที่สามเกลอและสามนางพยายามทำตัวให้ถูกต้องตามรัฐนิยมคือสามนางได้ร่วมมือกันทำสวนครัวที่สวนหลังบ้านพัชราภรณ์ และสามเกลอได้ร่วมมือกันเลี้ยงไก่ แต่ไก่ที่สามเกลอเลี้ยงนั้นเป็นไก่ฝรั่งซึ่งเป็นการคลั่งเลี้ยงไก่ตามแฟชั่นของผู้ที่มีเงินในยุคนั้นนั่นเอง สามเกลอในตอนนั้นสะท้อนภาพการเมืองยุครัฐนิยมเฟื่องฟู ประชาชนต่างปฏิบัติตามตามรัฐนิยม เมื่อรัฐบาลได้รณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการทำสวนครัว ปลูกผักเลี้ยงไก่ไว้กินเองในครัวเรือน เป็นการเพิ่ม

ผลผลิต เพื่อให้ประชาชนมีกินมีใช้อย่างเพียงพอ เป็นการประหยัดลดรายจ่ายในครัวเรือน เพื่อเตรียมพร้อมรับผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่สอง ประชาชนต่างก็ปฏิบัติตามทำให้เกิดแพ้น้การทําสวนครัวและเลี้ยงไก่ขึ้นตามบ้านทํานานผู้ดีมีเงินในยุคนั้น แต่ประชาชนแลเห็นเจตนาารมณ์ของรัฐบาลในเรื่องนี้ผิดจะเห็นได้จากวิธีการทําสวนครัวของสามนางซึ่งใช้วิธีทําสวนครัวทางลัด โดยการไม่ได้เพาะขึ้นจากเมล็ดแต่ใช้วิธีไปซื้อหรือขอกจากที่ชาวบ้านเขาปลูกไว้แล้วมาทั้งต้น ซึ่งตรงนี้เป็นกรย้ายพืชผักจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งเท่านั้นเอง ไม่ใช่เป็นการเพิ่มผลผลิต อีกประการหนึ่งก็คือ สามนางมารวมตัวกันทําสวนครัวอยู่ที่บ้านพัชรารณธ.พญาไท ทุกเย็นหวลละออดต้องขับรถบั้งมาจากพาทูร์ด และประโคมมาจาก ธ.เพชรบุรี เพื่อมาทําสวนครัวค่าเดินทางและค่าเสียเวลาต่างไม่คํมคํกับพืชผักที่ได้มาจากสวนครัวเลย จึงเป็นการสิ้นเปลืองมากกว่าที่จะเป็นการประหยัด ส่วนการเลี้ยงไก่ของสามเกลอ รัฐบาลให้เลี้ยงไก่เอาไว้กินไข่และกินตัวไก่ แต่สามเกลอกลับไปเลี้ยงไก่ฝรั่งซึ่งมีราคาแพงมาก ราคาของไก่หากเทียบค่าเงินกับปัจจุบันแล้วไก่ของสามเกลอจะมีราคาเป็นเรือนหมื่นต่อไก่ 1 ตัว ไข่ของมันก็มีราคาแพงตามราคาของไก่ ดังนั้นทั้งไก่และไข่ไก่ของสามเกลอจึงกินไม่ได้เพราะไม่มีใครกล้ากิน เนื่องจากมีราคาแพงมาก นอกจากนี้ไก่ฝรั่งยังอ่อนแอตายง่าย สามเกลอต้องดูแลประคบประหงมจนไม่เป็นอันกินอันนอน และเสียเวลาประกอบอาชีพการงาน ทำให้ทั้งสิ้นเปลืองและสูญเสียผลประโยชน์ เป็นการเพิ่มผลผลิตที่ไม่เกิดประโยชน์ กล่าวคือกินไม่ได้ไม่มีใครกล้ากิน การทําสวนครัวและการเลี้ยงไก่ในแบบของสามเกลอและสามนางนี้เป็นแบบที่นิยมทํากันในช่วงนั้น อันเป็นการปฏิบัติตนตามรัฐนิยมซึ่งผิดไปจากเจตนาารมณ์ที่แท้จริงของรัฐบาล เพราะไม่ได้เป็นการประหยัด ไม่ได้เพิ่มผลผลิต รวมทั้งสิ้นเปลืองเพิ่มขึ้นอีกด้วย แสดงให้เห็นถึงประชาชนขาดความเข้าใจในเจตนาารมณ์ของรัฐบาล หรืออีกนัยหนึ่ง เราอาจพิจารณาได้ว่า ผู้ประพันธ์ประชดประชันนโยบายรัฐนิยมของผู้นำ โดยให้สามเกลอและสามนางปฏิบัติตามรัฐนิยม อดเป็นการปฏิบัติตามอย่างแหวกแนวออกไปจากความต้องการของรัฐบาล

25. รัฐนิยม เป็นตอนที่คณะพรรคสามเกลอทั้งหมดคลังรัฐนิยม โดยเฉพาะรัฐนิยมฉบับที่ 5 ซึ่งให้คนไทยนิยมไทย อุดหนุนไทย โดยเจ้าคุณปัจฉนีกฯ เป็นคนริเริ่มเนื่องจากเจ็บใจที่ไม่มีอาหารดีๆ ให้ทานรับประทานในวันตรุษจีน เนื่องจากพ่อค้าแม่ค้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนจีนต่างหยุดทําค้าเพื่อเดินทางไปพบปะเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องและรวมญาติอันเป็นประเพณีของชาวจีน ภาพการเมืองในตอนนั้นคือความเฟื่องฟูของรัฐนิยมและนโยบายชาตินิยม ซึ่งเป็นผลให้สังคมไทยมีอคติและความรังเกียจเดียดฉันท์คนไทยเชื้อสายต่างชาติ อีกประการหนึ่งก็คือความนิยมยกย่องเชื้อฟงของประชาชนที่มีต่อหลวงพิบูลสงครามและอำนาจของหลวงพิบูลสงครามที่รวบอำนาจในการบริหารประเทศหลายๆ ด้านไว้แต่เพียงผู้เดียว อันเป็นจุดที่การเมืองไทยเริ่มเบี่ยงเบนจากการให้ความสำคัญกับหลักการของระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญมาให้ความสำคัญกับตัวผู้นำแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดระบอบเผด็จการโดยผู้นำในที่สุด ในสามเกลอตอนนี้กิมหงวนซึ่งเป็นลูกจีนได้ให้การสนับสนุนรัฐนิยมฉบับที่ 5 อันมีนัยในการต่อต้านเชื้อสายจีนซึ่งกุมอำนาจในทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างชัดเจน ผู้เขียนมีความเห็นว่าพฤติกรรมในตอนนี้องกิมหงวนเป็นการกระทำเพื่อ

ปมด้อยในการเกิดเป็นลูกจีนของตัวเองยิ่งในคณะพรรคสามเกลอทั้งหมดมีกิมหงวนเป็นลูกจีนเป็นเจ็กอยู่เพียงคนเดียว กิมหงวนจึงยิ่งรู้สึกแปลกแยกและมีปมด้อยมากขึ้น เขาจึงต้องพรางปมด้อยของตัวเองด้วยการพยายามทำตัวให้เป็นไทยให้กลมกลืนกับหมู่คณะ ด้วยการสนับสนุนนโยบายชาตินิยมและประกาศรัฐนิยมฉบับที่ 5 อย่างเต็มที่ เหตุผลอีกประการหนึ่งที่กิมหงวนสนับสนุนนโยบายชาตินิยมและรัฐนิยมฉบับที่ 5 อันมีนัยในการต่อต้านชาวจีนอย่างชัดเจนก็คือ เป็นการประชดประชันรัฐบาลที่ก่อดันและสร้างปมด้อยให้กับตัวเขาเพียงเพราะเขาเป็นเจ็กเป็นลูกจีน ทั้งที่เขาไม่ได้กระทำความผิดหรือสร้างความเดือดร้อนประการใดให้กับประเทศไทย และยังปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประชาชนชาวไทยได้ครบถ้วนยิ่งกว่าประชาชนไทยเชื้อสายไทยจำนวนมากอีกด้วย

26. เที้ยวเมืองนรก เป็นตอนที่สามเกลอและเจ้าคุณปัจจุบันก็ได้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในด้านไสยศาสตร์ทำพิธีตบตบวิญญาณให้ทั้งหมดไปเที้ยวเมืองนรก ภาพการเมืองที่สะท้อนอยู่ในตอนนั้นสะท้อนถึงความเฟื่องฟูของผู้นำคือหลวงพิบูลสงครามและนโยบายรัฐนิยมที่เฟื่องฟูมากมาย ประชาชนต่างเชื่อฟังและนิยมยกย่องหลวงพิบูลสงคราม มีนัยของการประชดประชันในเรื่องผู้นำและรัฐนิยมอยู่ในตอนนั้นด้วยกล่าวคือประชดถึงอำนาจของหลวงพิบูลสงครามที่มีมากขนาดยมบาลและชาวเมืองนรกรยังเชื่อฟังและนิยมยกย่องปฏิบัติตามรัฐนิยมของท่านผู้นำไปตามๆ กัน ทั้งยังสนับสนุนเจตนารมณ์ที่แท้จริง รัฐบาลในการให้ประชาชนเลี้ยงไก่ไทยด้วยการแกล้งเอาวิญญาณไก่ฝรั่งลงมานรกเป็นจำนวนมากๆ เมื่อไก่ฝรั่งตายมากๆ เจ้าของสู่เลี้ยงต่อไปไม่ไหวก็ต้องหันมาเลี้ยงไก่ไทยให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล ซึ่งเป็นการแสดงถึงการเชื่อฟังการสนับสนุน และนิยมยกย่องท่านผู้นำขนาดหนัก

27. สมบัติมหาโจร เป็นตอนที่สามเกลอออกทะเลตามหาสมบัติโจรสลัด ซึ่งคนใช้เก่าแก่ของเจ้าคุณปัจจุบันนี้ ซึ่งอดีตเคยเป็นสมุนโจรสลัดได้มอบแผนที่สมบัตินี้ไว้ให้ท่านก่อนที่เขาจะเสียชีวิตลง สามเกลอในตอนนี้อยู่ในยุคชาตินิยมและรัฐนิยมเฟื่องฟู ยุคผู้นำเรื่องอำนาจภาพการเมืองที่ปรากฏอยู่ในสามเกลอตอนนี้จึงไม่แตกต่างไปจากตอนก่อนๆ ที่ผ่านมา กล่าวคือมีการกล่าวถึงและการปฏิบัติตามรัฐนิยม และมีการกล่าวถึงผู้นำคือหลวงพิบูลสงครามอย่างนิยมยกย่อง

28. เกาะฉลาม ในตอนนี้เรื่องของคณะหาสมบัติอัปปางเพราะพายุ แต่โชคดีที่พายุพัดเอาสามสหายและเจ้าคุณปัจจุบันนี้ มาติดเกาะ ซึ่งเกาะนี้เองเป็นเกาะมหาสมบัติที่คณะพรรคตามหาอยู่ สามสหายได้สำรวจเกาะและพบสมบัติที่โจรสลัดซุกซ่อนไว้ ที่เกาะนี้สามสหายได้พบชาวเกาะที่ดูร้ายแต่หัวหน้าเผ่ามีบุตรสาวสวยมาก และชาวเกาะได้ยกย่องเธอเป็นธิดาพระอุมา ซึ่งชาวเกาะเคารพบูชาเทวรูปพระอุมาเป็นเทพ

พระอุมาชาวเกาะจึงยินยอมให้สามสหายและเจ้าคุณปัจจุบันนี้อาศัยอยู่บนเกาะจนกว่าจะมีเรือผ่านมา พลกับธิดาพระอุมาเกิดชอบพอกันขึ้น ชาวเกาะจึงโกรธแค้นที่พลละเมิดธิดาพระอุมาและคิดจะสังหารสามสหายและเจ้าคุณปัจจุบันนี้ เสีย ทางกรุงเทพฯ สามนางและท่านผู้ใหญ่ได้ทราบข่าวเรืออัปปางจากหนังสือพิมพ์จึงนำเรือ

อีกถ้าออกค้นหาสามสหายและเจ้าคุณปัจฉนีกา ตามเกาะแก่งต่างๆ ซึ่งได้มาช่วยสามสหายไว้ได้ทันก่อนที่จะถูกชาวเกาะสังหาร ทั้งหมดจึงเดินทางกลับกรุงเทพฯ พร้อมกัน

30. อ้ายดำปรอท (เดชผิวดิบ) ตอนนี้เป็นตอนที่ ดร. ดิเรก ได้ออกโรงเป็นครั้งแรก สามเกลอจะได้เป็นสี่สหายตั้งแต่ตอนนี้เป็นต้นไป กล่าวคือ ดิเรกเพิ่งเดินทางกลับมาจากอังกฤษ บิดาของดิเรก และเจ้าคุณปัจฉนีกา เป็นสหายสนิทกัน ดิเรกจึงมาเยี่ยมเจ้าคุณปัจฉนีกา ตามธรรมเนียม และได้พบกับประกาเกิดชอบพอกันโดยเจ้าคุณปัจฉนีกา ให้การสนับสนุน ดิเรกได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการชุบคนตายให้ฟื้นด้วยอำนาจไฟฟ้าที่บ้านศิริสวัสดิ์ โดยมีเจ้าคุณปัจฉนีกา รวมมือด้วย สามสหายมาหาเจ้าคุณปัจฉนีกา ไป ตั พ บ ดิเรกเกิดขัดคอและเขม่นกันขึ้น แต่เจ้าคุณปัจฉนีกา ต้องการความช่วยเหลือจากสามเกลอในการไปขโมยศพคนตายมาทำการทดลองจึงไกล่เกลี่ยให้ทั้งสี่คนคืนดีกัน และทั้งสี่ก็เกิดชอบพอกันด้วยมิตรกันขึ้น ดิเรกจึงขอเข้าร่วมคณะด้วย สามสหายจึงกลายเป็นสี่สหาย และสามเกลอได้ตกลงช่วยเหลือดิเรกและเจ้าคุณปัจฉนีกา โดยการไปขโมยศพคนตายมาให้ดิเรกทดลอง

31. มนุษย์ผี (พี่ชายผิวดิบ) ศพที่ดิเรกทดลองเกิดฟื้นคืนชีพได้จริง และได้อาละวาดในบ้านศิริสวัสดิ์ สี่สหายและเจ้าคุณปัจฉนีกา พร้อมทั้งเพื่อนบ้านใกล้เคียงได้ช่วยกันปราบผีดิบ และนำร่างของมันไปทิ้งในบ่อน้ำเก่า ต่อมาผีดิบได้ฟื้นขึ้นมาอาละวาด สี่สหายและเจ้าคุณปัจฉนีกา จึงช่วยกันปราบอีกครั้ง

32. สวัสดิ์ปีใหม่ (เขยใหม่) เนื่องในวันขึ้นปีใหม่คณะพรรคสี่สหายได้ไปตัดกบฏร่วมกันที่สนามหลวง หลังจากนั้นสี่สหายก็ไปรดน้ำอวยพรท่านผู้ใหญ่ทุกๆ บ้าน และในตอนเย็นเจ้าคุณปัจฉนีกา ได้จัดให้มีงานรื่นเริงและการแสดงเบ็ดเตล็ดเล็กๆ น้อยๆ ในหมู่ญาติสนิทมิตรสหาย ภาพสะท้อนการเมืองที่ปรากฏอยู่ในสามเกลอตอนนี้ คือ ความเฟื่องฟูของระบุนิยม และมีการเนรเทศนักโทษการเมืองจำนวนมากไปกักขัง ณ เกาะตะรุเตาแล้ว ตามที่พลได้กล่าวถึงตะรุเตาในการแสดงลิเก

33. พ่อลูกอ่อน หลังปีใหม่ดิเรกได้แต่งงานกับประกา และสามนางต่างก็คลอดบุตรเป็นชายด้วยกันทั้งสามคน สามสหายของเราจึงกลายเป็นพ่อลูกอ่อนไปตามกัน

34. ไปสวรรค เป็นตอนที่สามเกลอและเจ้าคุณปัจฉนีกา ได้ไปพบอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางไสยศาสตร์ ขอให้ทำพิธีถอดวิญญาณส่งพวกเขาไปที่สวรรค์ ภาพการเมืองที่ปรากฏในสามเกลอตอนนี้คือการที่เจ้าคุณปัจฉนีกา สอบถามถึงรูปแบบการปกครองของเมืองสวรรคกว่ายึดถือระบอบใด เผด็จการประชาธิปไตย หรือสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยโดยทั่วไปในขณะนั้นมีความรู้เกี่ยวกับระบอบการเมืองการปกครองรูปแบบอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากรูปแบบที่ใช้กันอยู่ในประเทศด้วย

35. กลัวตาย (โรคเส้นประสาท) เจ้าคุณวิจิตรฯ ได้ล้มป่วยลงด้วยโรคเส้นประสาทหวาดระแวงว่ามีผู้จะมาทำร้ายหมายชีวิตท่าน ดิเรกได้พยายามรักษาอาการป่วยของท่าน คณะพรรคสี่สหายต่างเป็นห่วงและมาช่วยกันพยาบาลท่าน สามเกลอในตอนนี้อย่างคงสะท้อนภาพการเมืองยุคชาตินิยมและระบุนิยม

เฟื่องฟู และจากคำพูดของดิเรกที่ได้ตอบกลับกิมหงวนซึ่งล้อชื่อพ่อของเขาว่า “จะชื่อทอกหรือชื่ออะไรก็ยังเป็น คนไทยร้อยเปอร์เซ็นต์วะ” ซึ่งกิมหงวนเมื่อถูกว่ากระทวนว่าไม่ได้เป็นคนไทยร้อยเปอร์เซ็นต์ก็หน้าเฉีบนและ กล่าวแก้ว่า พ่อของเขาเป็นเจ๊ก แต่ตัวเขาและแม่ของเขาเป็นไทย แสดงถึงอคติและการกีดกันรังเกียจเชื้อสาย จีนในสังคมไทยตอนนั้นมีมาก และกิมหงวนรู้สึกอับอายมีปมด้อยต่อการเป็นลูกจีนของเขาเป็นอย่างมาก ยิ่งถึงแม้ เขาจะเปลี่ยนชื่อเป็นไทยและใช้นามสกุลว่าไทยแท้ แต่เขาก็ไม่อาจปฏิเสธความจริงที่ว่าเขาเป็นลูกจีน มีแต่เป็น จีน แม่ซึ่งเป็นคนไทยของเขาจึงเป็นความชอบธรรมเพียงประการเดียวที่เขาจะใช้อ้างอิงได้ว่าเขาเป็นไทย และเป็นความชอบธรรมที่ช่วยลดปมด้อยของกิมหงวนลงได้บ้าง กิมหงวนจึงต้องเอ่ยอ้างถึงแม่ทุกครั้งที่ต้องการ ยืนยันความเป็นไทยของเขาต่อคนอื่น

36. ปามทภัย ดิเรกมีความจำเป็นต้องเดินทางไปอังกฤษด้วยเรื่องทางธุรกิจของทั้งพ่อตัวและ พ่อตา แต่เครื่องบินที่เขาโดยสารโดนพายุเกิดอุบัติเหตุตกลงในป่าสูงเขต จ. ตาก สามเกลอและเจ้าคุณบ๊องจ นึกๆ จึงออกเดินป่าติดตามค้นหาดิเรกเพราะเชื่อว่าเขายังไม่ตาย

37. เจ้าพ่อเขาลวง สามเกลอและเจ้าคุณบ๊องจนึกๆ เข้าป่าตามหาดิเรกต้องผจญภัยอันตราย ต่างๆ มากมายในที่สุดก็ได้พบกับดิเรกจึงออกเดินทางกลับ ในขากลับคณะพรรคได้พบมิจฉาชีพแก๊งมิจฉาชีพ พิมพ์ธน์บตรปลอม และได้มีโอกาสช่วยเหลือเจ้าหน้าที่จับกุมแก๊งมิจฉาชีพ

38. คุณลุงไถ่ (งานวันชาติ) ลุงเซยได้เดินทางมากรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อร่วมงานฉลองวันชาติ สามเกลอในตอนนี้นำภาพและนัยความหมายทางการเมือง ดังนี้ จากข้อความในจดหมาย ของลุงเซยซึ่งกล่าวว่าวันชาติเป็นวันสำคัญเนื่องจากเป็นวันที่รัฐบาลได้ไปอัญเชิญเอารัฐธรรมนูญมาจากเกาะ ลังกานั้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนทั่วไปในต่างจังหวัดยังไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงความหมายของรัฐธรรมนูญ และระบอบการเมืองการปกครองของประเทศเลยแม้แต่ชนิดเดียว อาจมีบางคนที่พอรู้บ้าง ก็เป็นการรู้และเข้าใจ แบบผิดๆ เช่น รัฐธรรมนูญถูกอัญเชิญมาจากลังกานี้เป็นต้น คณะราษฎรประสบความสำเร็จในการเผยแพร่ อุดมการณ์ทางการเมืองให้ประชาชนรู้ว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการประสบความสำเร็จที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากไม่สามารถทำให้รู้ว่ารัฐธรรมนูญคืออะไร มีไว้ทำอะไร นัยความหมายอีกประการจากจดหมายของลุง เซยก็คือ การที่ลุงเซยบอกว่ารัฐบาลถือว่าวันนี้เป็นวันสำคัญยิ่งจึงจัดงานฉลองอย่างใหญ่โตมโหฬาร ซึ่งแสดงว่า การจัดงานวันชาติของรัฐบาลนั้นต้องยิ่งใหญ่อลังการอย่างที่สุดจริงๆ คนตระหนี่ถี่เหนียวที่สุดในโลกอย่างลุง เซยถึงกับยอมเสียเงินเสียทองมากรุงเทพฯ เพื่อมาเที่ยวงานวันชาติ และในหน้า 16 คำพูดของลุงเซยที่กล่าว ว่า “สมัยนี้เป็นสมัยเสรีภาพ ข้ามีสิทธิในการพูด ข้าจะแหกปากให้เอ็ดตะโรรังงี้ก็ได้” นั้นแสดงถึง ความสำเร็จของคณะราษฎรและรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยในการเผยแพร่หลักการประชาธิปไตยแก่ ประชาชน แต่เป็นความสำเร็จที่ไม่สมบูรณ์ก็คือ ประชาชนแม้แต่คนที่อยู่ต่างจังหวัดก็ยังไม่รู้จักเสรีภาพ รู้ว่า เสรีภาพคืออะไร และรู้ด้วยว่าเขามีเสรีภาพ แต่ยังเป็นแค่การรู้ ไม่ได้มีความเข้าใจในความหมายที่แท้จริง เป็นการรู้แบบผิดๆ เข้าใจผิดๆ และนำไปใช้ในแบบผิดๆ ด้วยเช่นกัน

ป. อินทรปาลิตได้บรรยายความยิ่งใหญ่ของงานวันชาติไว้ดังนี้

“ราชดำเนินยามราตรีกาลแห่งคืนวันที่ 23 มิถุนายน อุทยานสวรรค์ดงามเพียงไร ราชดำเนินของพระมหานครกิ่งดงามเช่นนั้น ทางราชการได้จัดการฉลองวันชาติให้มโหฬารที่สุดให้สมกับเป็นวันสำคัญที่ประชาชนชาวไทยได้รับการสถาปนาวิถีทางจรจรประเทศ และชีวิตจิตใจใหม่อันเนื่องจากการเปลี่ยนระเบียบการปกครองแผ่นดินมาสู่ระบอบประชาธิปไตย จึงได้กระทำเสร็จโดยราบรื่น ณ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยมีต้องเสียชีวิตและเลือดเนื้อ ดังนั้นทั่วพระราชอาณาจักรจึงได้จัดให้มีงานฉลองวันชาติอย่างครึกครื้น คือในวันที่ 23 และ 24 นี้ ส่วนการตกแต่งธงทิวมีถึงวันที่ 25

พอพลบค่ำประชาชนนับหมื่นแสนก็หลั่งไหลออกจากเคหะสถานมุ่งตรงมาที่ถนนราชดำเนินและสนามหลวงอันเป็นเขตของงานโดยเฉพาะ รถยนต์หลายพันคันแล่นสับสนไปมา มีทั้งรถเก๋ง รถประทุน รถแท็กซี่ รถขอยืม และรถโกดังบรรทุกขนาดใหญ่ เสียงแตรรถยนต์ เสียงกระดิ่งรถจักรยานสามล้อดังไม่ขาดระยะทุกๆ วินาที ระคนกับเสียงจ๊อกแจ๊กจอยของมหาชนทุกชาติทุกภาษาที่อยู่ในดินแดนประเทศไทย

เสาโคมสองฟากฝั่งถนนราชดำเนินประดับประดาด้วยธงไตรรงค์ผืนมหึมา และตามต้นมะขามซึ่งอยู่มุมถนนกับสี่แยกต่างๆ ประดับไฟกระพริบสลับสีงามตา โคมไฟระย้าต่างๆ กับธงไตรรงค์ห้อยระย้าขวางถนนเป็นระยะๆ มองดูมั่งคั่งราวกับเมืองนครมิถุนายน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังได้ตกแต่งธงทิว และตามประทีปตามสถานที่สำคัญๆ ในถนนราชดำเนินนับตั้งแต่พระบรมรูปทรงม้า

พระที่นั่งอนันตสมาคมใช้โคมไฟหลายสีต่างๆ ฉายองค์พระที่นั่ง และมีการแต่งไฟยาวที่รั้วงามประดุจวิมานองค์อัมรินทร์ ต้นโศกบนบาทวิถีหน้าสวนอัมพรและสนามเสือป่างามระยับด้วยไฟส่องสองแสงสว่างกระจ่างนวล สะพานผ่านฟ้าสะพานผ่านพิภพลีลา สะพานข้ามคลองบางลำภูที่สร้างใหม่ถูกตกแต่งอย่างวิจิตรประณีต

ที่บริเวณวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยสี่แยกราชดำเนินตอนถนนดินสองามไม่แพ้ตอนพระบรมรูปทรงม้า ตัวอนุสาวรีย์อันสูงเด่นเป็นสง่างามสว่างไสวด้วยแสงไฟประชาชนแน่นขนัดชมอนุสาวรีย์ซึ่งจะทำพิธีเปิดในเช้าวันพรุ่งนี้

สะตูดึงแก๊งคั่นงามแล่นมาหยุดบนบาทวิถีหน้าร้านน้ำมันสามทหาร ต้นถนนราชดำเนินกลางข้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง.....

ลุงเชยนั่งตัวแข็งเหมือนรูปหุ่น ตลอดเวลาหนึ่งชั่วโมงที่สะตูดึงแก๊งแล่นไปตามถนนสายต่างๆ สีสลมบางรัก สุริวงค์ สาทร สีพระยา ราชวงศ์ ทรงวาด ฯลฯ ได้ทำให้นายเชยตื่นตาตื่นใจอย่างที่สุด พระนครในงานวันชาติไม่เหมือนกับวันธรรมดาที่แกล้งมากรุงเทพฯ ลุงเชยได้แลเห็นยวดยานและประชาชน อุณหภูมิผัดผัดทุกหนทุกแห่งบ้านเรือนและอาคารต่างๆ ตกแต่งด้วยโคมไฟมีไตรรงค์ปลิวสะบัด มีมหรสพแสดงโดยรอบพระนครเป็นแห่งๆ มีภาพยนตร์ที่สะพานพุทธหยุดฟ้า

ละครรำริมถนนสนามไชย ลำตัดประชันที่ท้องสนามหลวง กับโขนหลวงของกรมศิลปากร ลิเกทรงเครื่อง เพลงฉ่อย หุ่นกระบอก กับมหรสพอีกมากมายตามถนนต่างๆ ให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทั้งหลายเลือกดูได้ตามใจชอบ

ลุงเซยเกือบจะคิดว่าตนฝันไป ขณะนี้จิตของแกแทบไม่อยู่กับเนื้อกับตัว ความมดงามของประทีป โคมไฟและกระแสคลื่นของมหาชนที่หมุนเบื้องหลังไหลมาไม่ขาดสายทำให้ชายชราที่กึ่งตื่นกึ่งหลับ

พล พัทธการณ์ หันมามองกับคุณลุงของเขา

“ยังงัยครับ คุณลุง ดูคุณลุงตื่นตื่นเอามากเชียวหรือครับ”

นายเซยยิ้มแห้งๆ

“แม่ไว้ย-อ้ายหมาเอ๊ย นี่มันเมืองสวรรค์หรือยังงัยกันแหวยงามพิลึกกละ ข้าตื่นตื่นจนบอกไม่ถูกแล้ว บางกอกทำไมถึงวิเศษอย่างนั้น มีหนังมีละครมีอะไรๆ ให้ดูโดยไม่เสียสตางค์ ดีจังไว้ยอ้ายหมา”

เจ้าคุณว่า “อย่ามัวได้วาทีกันเลยนะ พี่เซย เสียเวลาเที่ยวเปล่าๆ ไปไว้ยหงวน ตรงไปพระรูปดูไฟตอนไหนกันเถอะ”

ละตุ้ตแก่งสตาร์ทเครื่อง ครั้นแล้วก็มหวงกับังคับให้มันแล่นออกจากที่ไปตามถนนราชดำเนินกลาง อาเสี่ยขับรดด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากยวดยานสับสนและประชาชนนับจำนวนหมื่นก็อ้อมลูกจูงหลานเดินไปมาเต็มหมด ก็มหวงกัต้องกดแตรไฟฟ้าตลอดเวลา รถต้องหยุดเชิงสะพานผ่านพิภพลัทธิใหญ่จึงผ่านไปได้

ลุงเซยเห็นกรมโฆษณาการก็เอ็ดตะโรร้องตะโกนขึ้นดังๆ

“เอ้อเฮอ อ้ายหมาไว้ย บ้านใครไว้ยแต่่งไฟส่วยฉิบหายเลย”

นิกรหันมาตอบแก

“กรมโฆษณาการครับ อย่าเอ็ดตะโรซีครับ ประเดี่ยวโปลิศจับไม่รู้หน้า”

เจ้าคุณบัจฉนี้กฯ หัวเราะเบาๆ ละตุ้ตแก่งผ่านหน้ากรมโฆษณาการไปทางสี่แยกคอกวัว แลเห็นอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยสูงตระหง่าน แสงไฟสว่างจับท้องฟ้า

“เจ้าคุณ” ลุงเซยเอ็ดตะโรขึ้นอีก ซี่มือไปข้างน้ารถ “โน่น-อะไรครับนั่น”

“นี่แหละ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยล่ะ พรงนี้เข้าท่านนายกรัฐมนตรีของเราจะกระทำพิธีเปิด”

“เปิดดูโบราณวัตถุข้างในยังงั้นแหละ เจ้าคุณ”

“ว่า” เจ้าคุณครางเสียงยาว “เซ่อจริงแสะพี่เซย ไม่ใช่เปิดดูอะไรในนั้น อี้ย”

“อ้าว ก็เจ้าคุณบอกผมว่าทำพิธีนี่นา”

เจ้าคุณชะงักหน้าพูดกับนายพัทธการณ์

“พลไว้ย แกฉลาดหน่อย ช่วยอธิบายให้ลุงแกฟังหน่อยเถอะ”

พลอมยิ้มแล้วพูดกับลุงเซย

“คุณลุงครับ ที่คุณอาท่านว่าทำพิธีเปิดนั่น หมายความว่าอนุสาวรีย์นี้เพิ่งสร้างเสร็จ แต่ยังไม่ได้นำพิธีเปิดเป็นทางการ”

“วะ-ของที่สร้างเสร็จใหม่ๆ จะไปรื้อเปิดมันออกเสียทำไมเล่า อ้ายหมา ข้าเคยเห็นแต่เขาเปิดชุดคันเจดีย์เก่าๆ”

พลหลับตาปี

“หงวน-อธิบายทีเถอะ”

อาเลียหัวเราะ

“ป่วยการ คุณลุงครับ กลับไปถึงบ้านกินผักนึ่งต่างข้าวเถอะครับ”

ลุงเซยหัวเราะก๊าก

“ฮะ ฮะ อ้ายหมาหงวน เอ็งว่าข้าเป็นเต่าหรือนี่”

“หน้อยแน่” อาเลียพูดพลางหัวเราะพลาง “ที่ยังงี้รู้แะฮะ”

ละตุ๊ดแก๊งผ่านสี่แยกคอกวัวแล้ว อีกสักครู่ก็มาถึงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ลุงเซยมองด้วยความ
ตื่นเต้น สายตาดึงจับพานรัฐธรรมนูญอันมหึมา

“เจ้าคุณครับ นั่นไซ้ใหม่ครับที่รัฐบาลไปเชิญมาจากเกาะลังกา เขาพูดกันว่าเป็นคัมภีร์ของ
พระพุทธเจ้าตั้งแต่ได้มาแล้วบ้านเมืองของเราเริ่มเย็นเป็นสุข เจริญขึ้นผิดกว่าแต่ก่อนมาก”

เจ้าคุณบัจจณีฯ ถอนหายใจเบาๆ

“ถูกแล้วพี่เซย นี่แหละเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ท่านเขียนไว้ในใบลาน”

“อือ-คนรุ่นเรายังได้เห็นลายมือและพานของพระพุทธเจ้านิ ไม่เสียทีที่เกิดมาในพุทธศาสนา
ทำไมมันใหญ่โตนักล่ะเจ้าคุณ พานนั้นนะ”

“อ้าว คนสมัยพระพุทธองค์ตัวใหญ่กว่าคนเดี๋ยวนีตั้งยี่สิบเท่า เครื่องใช้ไม่สอยก็ต้องโตตามตัว
นะซีพี่เซย”

คุณลุงพยักหน้า

“ทำอย่างไรถึงจะได้เห็นลายมือพระพุทธเจ้านะ ผมอยากเห็นคัมภีร์นั้นจังเลย”

เจ้าคุณไม่พูดอะไรอีก นิกรหันมาพูดแทนท่าน

“ก็ป็นขึ้นไปซื้อครับ คุณลุง”

“ป็น” นายเซยทวนคำ “ขึ้นป็นก็ถูกป็นแหละ เห็นไหมโปลิศยืนเฝ้าหัวสลอนไปหมด”

ลุงเซยมองอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย จนกระทั่งเหลียวหลัง แกรู้สึกตื่นเต้นในความงดงามมาก
สวยและสูงเด่นเป็นสง่า

แล้วละตุ๊ดแก๊งก็มาถึงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ คุณลุงจ้องสายตาเบ่งมองดูกรมโยธาเทศบาล ซึ่งงดงาม
ระยับด้วยโคมไฟ แกเอื้อมมือเขี่ยแขนเจ้าคุณบัจจณีฯ แล้วกล่าวเบาๆ

“ตึกนั้นเห็นจะเป็นที่ทำงานของรัฐบาลกามังครับ”

“ถูกแล้วพี่เซย”

คุณลุงพยักหน้า มองไปทางสะพานมอญวาทย์ ไบหน้าของแกยืมแฉ่ง สายตากลอกไปมา ดูไฟ
บ้าง ดูรถและดูคนเดินถนนบ้าง กระทั่งสะดุ้งตึงข้ามสะพานมอญวาทย์รังสรรค์แลเห็นพระที่นั่งอนันตสมาคม
เป็นสง่าผ่าเผย ม่านตาของชายชราเบิกกว้าง แกตะลึงพริ้งเพริดอยู่สักครู่

“แม่ไวย บ้านในหลวงท่านสวยจริงฮิ ข้ามาคราวก่อนไม่เห็นมีแสงไฟสว่างอย่างนี้ เออเนาะ-เต้ย
เลยไวย” แล้วแกก็ร้องตะโกนลั่นรถ “ไซโย ขอให้ในหลวงทรงพระเจริญ”

พลจู่ยปากห้าม

“เอ็ดไปน่า คุณลุง ประเดี้ยวโปลิศจับเสียเงินไม่รู้นา”

คราวนี้ลุงเซยทำตาเขียว

“ชะ-ชะ ขำร้องถวายพระพรในหลวงช่องข้าโปลิศคนไหนจะจับข้า ก็ให้มันรู้ชี้ชะ” พุดจบแกก็
ตะเบ็งเสียงดังขึ้นกว่าเก่า **“ไซโย พระเจ้าอยู่หัวทรงพระเจริญ ไซโย ขอให้รัฐบาลของเราจงเจริญยิ่งๆ
ประเทศไทยจงเจริญไซโย** ขอให้ตัวข้าพเจ้าจงอายุ วรรโณ สู้ขัง พลัง”

สามเกลอกับเจ้าคุณปัจจนึกฯ รู้สึกอายเขามาก ประชาชนที่เดินอยู่ บนรถยนต์ ต่างพากัน
มองดูลุงเซยเป็นตาเดียว

เจ้าคุณปัจจนึกฯ ชะโงกหน้ายกมือตบปากกิมหงวน

“หงวนไวย กลับรถที่นี้แหละ และรีบไปปากคลองสานโดยเร็ว”

ลุงเซยสะดุ้งโหยง หันมายิ้มเหี้ยๆ กับเจ้าคุณ

“ไปปากคลองสานทำไมครับ”

“เอาพี่เซยไปส่งนะซี”

“ผมไม่บ้านะเจ้าคุณ” แกพูดหน้าตาขึงขัง ลำเนียงที่พูดเป็นชาวกรุงเราดีๆ **“ทำไมครับ การแสดง
ความรู้สึกจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และรัฐบาลของเราด้วยวาจาอันเป็นความบ้ายิ่งนั้นหรือครับ”**

จากข้อความที่ ป. อินทรปาลิต บรรยายมาทั้งหมดข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของ
วันชาติอันมีนัยความหมายบางประการซ่อนอยู่ตามที่ได้เคยกล่าวถึงรายละเอียดไว้แล้วในตอนสามเกลอ
จอมแก่น และยังแสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจแบบไม่ถูกต้องของประชาชนทั่วไปในต่างจังหวัดที่มีต่อ
ระบอบการเมืองการปกครองระบอบใหม่ของประเทศรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย และในข้อความที่ได้เน้น
โดยการขีดเส้นใต้ยังแสดงให้เห็นว่าประชาชนทั่วไปยังคงมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ใน
ขณะเดียวกันก็ยอมรับในการเมืองการปกครองแบบใหม่ด้วย แต่เป็นการยอมรับในแบบให้ความจงรักภักดี
เช่นเดียวกับที่ให้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์อันผิดไปจากหลักการประชาธิปไตยที่ทุกคนเสมอภาค ซึ่งการให้
การยอมรับหมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ให้การสนับสนุนตามวิถีทางประชาธิปไตย ไม่ใช่การให้
ความจงรักภักดีแบบที่ให้ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

นอกจากนี้ ป. อินทปาลิตได้บรรยายถึงความยิ่งใหญ่ของการสวนสนามในงานวันชาติไว้ดังนี้

“สองฟากฝั่งถนนราชดำเนิน ตั้งแต่สนามหลวงกระทั่งพระบรมรูปทรงม้าเต็มไปด้วยมหาชนนับแสนยืนเบียดเสียดเหยียดยัดกันคอยดูทหารหาญของชาติเดินสวนสนามอวดสมรรถภาพอันเข้มแข็งทั้งกำลังทหารและอาวุธอันทันสมัยให้พี่น้องชาวไทยได้ชมเป็นขวัญตา และอวดชาวต่างชาติด้วยว่าประเทศไทยในปัจจุบันนี้มีกำลังแสนยานุภาพเข้มแข็งพอที่จะป้องกันไม่ให้ชาติใดรุกรานข่มเหงเราได้

ตั้งแต่ก่อน 8.00 น. แล้ว ประชาชนจากตำบลต่างๆ ทั้งในพระนคร และธนบุรีได้หลั่งไหลกันมาราวกับคลื่นในมหาสมุทร เต็มไปด้วยสีเขี้ยวๆ แดงๆ อันเป็นอาหารตา พวกหนุ่มๆ แต่งสากลสะพายกล้องถ่ายรูป แม่ผู้หญิงยืนกระมิดกระเมี้ยนทำเป็นเอียงอาย ทั้งๆ ที่ดีใจจนเนื้อเต้นเมื่อถูกแอบถ่ายรูป วันนี้แหละเป็นวันสำคัญของชาติที่ทำให้ประชาชนคนไทย ทั้งประเทศมีจิตใจโสมนัสนิยมชมชื่นในความก้าวหน้าอย่างวิบุลของชาติไทยภายใต้**ระบอบรัฐธรรมนูญ**

พิธีเปิดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ได้ผ่านไปเมื่อสักครู่แล้วลูกโป่งสวรรค์หลายลูกนำผ้าแพรขึ้นไปในอากาศท่ามกลางเสียงไชโยโห่ร้องของประชาชนพลเมือง

ณ บัดนี้ การสวนสนามภาคพื้นดินของเหล่าทหารหาญ ได้เริ่มต้นแล้ว

ที่สะพานผ่านฟ้าตอนหน้ากรมโยธาเทศบาล สายตาหลายร้อยคู่ของประชาชนต่างจับจ้องไปที่ร่างของชายชราคนหนึ่ง ลุงเซยของเรานั่นเอง คุณลุงแต่งกายในสั้ตไล้ใหม่ แปกและเด่นที่สุด แกนุงผ้าม่วงทางกระรอกสีเหลืองเกือบคล้ายปีกแมลงทับ สวมถุงสั้น รองเท้าบู๊ตหนังอ้ายโอบ สวมเสื้อก๊วยเฮงลายธงไตรรงค์ สวมหมวกสักหลาดทรงมะนาวตัดหางปีกหมวกขึ้นมองคล้ายๆ กับหมวกกะโปเลียน

ทุกคนที่แลเห็นลุงเซย ถ้าไม่หัวเราะออกมาดังๆ ก็ต้องอึ้งย้ม เจ้าคุณปัจฉนี้ๆ เดินนำหน้าพาลุงเซยกับพล นิกร กิมหงวนเบียดเสียดเหยียดยัดเข้าไปเพื่อจะดูแถวทหารให้ชัดๆ กองยายยนต์เคลื่อนที่ข้ามสะพานผ่านฟ้าแล้วนำขบวนรถรบของทหารราบและรถยนต์หุ้มเกราะ กับหน่วยรถจักรยานยนต์คอยแซงข้างและตามหลัง

นี่คือกำลังรบของไทยสมัยประชาธิปไตย.....

ลุงเซยยิ้มเล็กน้อย หัวใจของแกเต็มตื่นไปด้วยความพิติและความโสมนัส นี้เองทำให้นายเซยลืมตัวถอดหมวกขึ้นกวัดแกว่งร้องไชโยเสียงหลง

“ไชโย ไชโย แล้วแกก็แหงนหน้ามองดูดวงอาทิตย์ซึ่งกำลังส่งแสงร้อนแรงกล้า คราวนี้แกกระโดดตัวลอย “แดดร้อนไม่เป็นไรขอให้ชาติไทยเจริญ **ไชโย ใครรักชาติคนนั้นต้องไชโย ถ้าใครไม่ไชโยคนนั้นไม่รักชาติ เอา ขอแรงไชโยหน่อย ไชโย-โย**”

ประชาชนชายหญิงไม่ต่ำกว่าร้อย ต่างพากันร้องไชโยตามลุงเซย เพราะเกรงจะถูกคุณลุงประณามว่าไม่รักชาติ เสียงไชโยดังลั่น คนดูทางส่วนอื่นๆ ได้ยินเสียงไชโยก็ไชโยดังสนั่นหวั่นไหว กระทั่งถึงพระบรมรูปทรงม้า

“ยังงัย อ้ายหลานชาย ข้าเก่งไหมล่ะ ทำให้คนตั้งหลายพันไชโยได้” พุดจบกก็เอ้อมมือดึงแขนอาเสี้ย ให้เข้ามาใกล้ๆ “ยีนตรงนี้แหละพวกเรา อ้าวเจ้าคุณ เข้ามานี่ซี”

ทั้งห้าคนต่างยืนดูขบวนทหารปืนใหญ่ต่อไป ลุงเซยพุดไม่ขาดปาก ดูแก่ครึ้มใจมากที่ได้อยู่บ้าน ของประเทศไทยเข้มแข็งถึงเพียงนี้”

บรรยากาศของการสวนสนามสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อกองทัพของประชาชน และในข้อความที่ขีดเส้นใต้ข้อความแรกสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจผิดของประชาชนทั่วไปที่เข้าใจว่าระบอบ การเมืองการปกครองระบอบใหม่ของประเทศเป็นระบอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งที่ถูกต้องคือระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บทในการปกครองประเทศ และข้อความที่ขีดเส้นใต้ข้อความที่สองเป็นการ สะท้อนให้เห็นถึงนโยบายชาตินิยมของรัฐบาลประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ประชาชนต่างเกรงกลัวการถูก ประณามว่าไม่รักชาติ ซึ่งคงเป็นข้อหาที่รุนแรงพอดูในสมัยนั้น

39. สามเกลอกำมะลอ (คดีหมิ่นประมาท) เนื้อความสำคัญของตอนนี้ก็คือมีชาย 4 คน แอบ อ้างชื่อเป็นสามสหายและเจ้าคุณปัจจนึกฯ และได้ทำให้คณะพรรคต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง ทั้งหมดจึงต้องวาง อุบายจับตัวสามเกลอกำมะลอนี้ให้ได้ สามเกลอในตอนนี้เป็นปรากฏภาพการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งแสดงถึง สถานการณ์สงครามของการเมืองโลก นอกจากนี้ยังแสดงถึงการให้ความสำคัญกับกองทัพซึ่งเป็นการ เตรียมพร้อมต่อภาวะสงครามที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

40. ละครบรรดาศักดิ์ (หกเขยตีคัล) เป็นตอนที่คณะพรรคสี่สหายร่วมกันแสดงละครการ กุศลเพื่อหาเงินบำรุงกองทัพไทย สามเกลอในตอนนี้เป็นสะท้อนภาพการเมืองเช่นเดียวกับตอนสามเกลอกำมะลอที่ ผ่านมาข้างต้น

41. จอมกะล่อน (แข่งพาย) เป็นตอนที่เจ้าคุณปัจจนึกฯ ได้ประมุขรถยนต์ตอนเดียวแบบ สपोर्टมาใช้งาน และคณะพรรคสามเกลอได้ท้วงติงว่าวัยของท่านไม่เหมาะสม ท่านจึงทำกิมหงวนประลอง ความเร็วโดยการแข่งรถกัน ในสามเกลอตอนนี้มีนัยทางการเมืองปรากฏอยู่ กล่าวคือการที่ห้องรับแขกใน ห้างศิริวิชัยพาณิชย์ของกิมหงวนมีรูปท่านผู้นำคือหลวงพิบูลสงครามติดอยู่ที่ผนังห้อง เป็นสิ่งที่แสดงถึง อำนาจบารมีของหลวงพิบูลสงครามในขณะนั้น เป็นการให้ความสำคัญกับตัวบุคคลคือตัวผู้นำมากกว่าระบอบ ประชาธิปไตยตามหลักการปกครองแบบใหม่ สะท้อนภาพการเมืองไทยที่กำลังเบี่ยงเบนจากหลักการ ประชาธิปไตยไปสู่การเป็นเผด็จการโดยผู้นำ และนัยอีกประการที่ซ่อนเร้นอยู่ก็คือในประเทศไทยตั้งแต่อดีต รูปของบุคคลที่จะประดับอยู่บนฝาผนังของห้างร้านสถานที่ราชการจะเป็นเพราะบรมฉายาลักษณ์ของพระ บามสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง แต่ในยุคนี้กลับกลายเป็นรูปของท่านผู้นำคือหลวง พิบูลสงคราม ไปเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจบารมีของหลวงพิบูลสงครามที่ไม่ต่างไปจากสถาบัน พระมหากษัตริย์และองค์พระมหากษัตริย์ และประการสุดท้าย การประดับรูปหลวงพิบูลสงครามเป็นการ ประกาศความเป็นไทยแท้ก็อย่างหนึ่งของกิมหงวน เพราะหลวงพิบูลสงครามเป็นนักชาตินิยม เป็นผู้นำ นโยบายชาตินิยมมาใช้จึงอาจกล่าวได้ว่าหลวงพิบูลสงครามเป็นสัญลักษณ์ของชาตินิยม กิมหงวนซึ่งเป็นไทย

แท้และสนับสนุนนโยบายชาตินิยม จึงต้องประดับรูปหลวงพิบูลสงครามไว้เพื่อแสดงความเป็นไทยของตัวเอง อันเป็นการปลอบใจความเป็นลูกจีนของตนเอง และอาจเป็นการประชดรัฐบาลอีกด้วย

42. แม่ครูสาว (นักเขียนโค่ง) เจ้าคุณปัจจนึกฯ ได้พบหญิงม่ายวัยกลางคนผู้หนึ่งและเกิดติดเนื้อต่อใจต้องการจะให้เป็นแม่เลี้ยงของประภาและประไพ จึงพยายามเข้าไปทำความรู้จัก เมื่อได้ทราบวามบุตรสาวของหล่อนเปิดโรงเรียนภาคค่ำสอนเด็กประถมจึงวางอุบายให้สืสหายทำตัวเป็นคนไม่รู้หนังสือ และทำหน้าไปฝากให้เข้าโรงเรียนภาคค่ำดังกล่าว เพื่อหาโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับผู้เป็นแม่ สืสหายต่างถือโอกาสไปอื้ออึงก่อกวนสับสนในใจแม่ครูสาว ต่อมาแม่เลี้ยงทั้งสี่รู้เรื่องนี้จึงยกพวกมาอาละวาด ภาพการเมืองในตอนนั้นก็กล่าวถึงสถานการณ์การรบในยุโรปซึ่งกำลังอยู่ในภาวะสงคราม

43. เทียวลพบุรี สามสหายและเจ้าคุณปัจจนึกฯ ได้เดินทางไปเที่ยวลพบุรีด้วยกัน ภาพสะท้อนการเมืองที่ปรากฏอยู่ในตอนนี้ คือ เป็นยุคที่ทหารและกองทัพเฟื่องฟูและยิ่งใหญ่อย่างยิ่งรวมทั้งการนิยมยกย่องชมเชยท่านผู้นำคือหลวงพิบูลสงครามเป็นอย่างมาก

44. บ้านผีสิง เจ้าคุณปัจจนึกฯ ได้ซื้อตึกไว้หลังหนึ่งและปล่อยเช่า แต่ผู้เช่าตึกทุกคนอยู่ได้ไม่เกิน 3 วัน ก็ต้องย้ายออกหมด เนื่องจากผีดูด เจ้าคุณปัจจนึกฯ จึงชวนสืสหายไปพิสูจน์ความจริงและปราบผีสามเกลอในตอนนั้นก็กล่าวถึงสถานการณ์สงครามในยุโรปเล็กน้อย คือ ฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายเสียเปรียบและต้องล่าถอย

45. พ่อแสนอน (กลซ้ออนกล) สามเกลอเมาสุราขนาดหนัก และขับรถโดยประมาทจนถูกตำรวจจับ ท่านผู้ใหญ่และแม่เลี้ยงทั้งสามจึงวางอุบายให้สามสหายโกรธเคืองกัน เพื่อจะได้ไม่เที่ยวเตร่อีก แต่สามเกลอรู้อูบายนี้จึงวางอุบายซ้ออนอีกต่อหนึ่ง นัยทางการเมืองของตอนนี้ก็คือคำพูดพล่า ตำรวจหมึก ซึ่งกล่าวว่า “โอ้ คุณครับ เมื่อเขาบำเพ็ญกรณีย์ ผมก็ต้องมีไมตรีจิต เพื่อวิทยาคม อุดมสันติสุขซึ่งกันและกันนะซีครับ” เป็นการล้อเลียนประกาศรฐนิยมที่กำหนดให้ประชาชนต้องพูดจาภาษาดอกไม้แก่นกัน และการเมืองไทยในตอนนั้นนอกเหนือไปจากเรื่องชาตินิยมและรฐนิยมแล้ว เรื่องการเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศสกลายเป็นเรื่องสำคัญ ประชาชนทุกคนให้การสนับสนุนรฐบาลอย่างเต็มที่ และเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของคนในประเทศเลยทีเดียว